

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

Mandatorní výdaje v ČR – struktura a vývoj

Mandatory expenditures in the Czech Republic - structure and development

Martina Vrbová

PLZEŇ 2012

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta ekonomická

Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Martina VRBOVÁ**
Osobní číslo: **K09B0217P**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Podniková ekonomika a management**
Název tématu: **Mandatorní výdaje v ČR - struktura a vývoj**
Zadávající katedra: **Katedra financí a účetnictví**

Zásady pro vypracování:

1. Vymezte mandatorní výdaje a definujte jejich roli v rámci ostatních veřejných výdajů v ČR.
2. Proveďte analýzu historického vývoje mandatorních výdajů na území ČR.
3. Porovnejte vývoj velikosti a struktury mandatorních výdajů v ČR.
4. Zhodnoťte řešenou problematiku.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

40 - 60 stran

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- HAMERNÍKOVÁ, B.; MAAYTOVÁ, A. *Veřejné finance*. Praha: ASPI, 2010. ISBN 978-80-7357-497-0
- KREBS, V. *Sociální politika*. Praha: ASPI, 2007. ISBN 80-7357-276-1
- PEKOVÁ, J.; PILNÝ, J.; JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-351-5

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Lucie Kuldová, Ph.D.

Katedra financí a účetnictví

Datum zadání bakalářské práce:

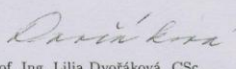
30. listopadu 2011

Termín odevzdání bakalářské práce:

4. května 2012

Doc. Dr. Ing. Miroslav Plevný
děkan

Prof. Ing. Lilia Dvořáková, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 30. listopadu 2011

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma:

„Mandatorní výdaje v ČR – struktura a vývoj“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí bakalářské práce a za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

V Plzni, dne

.....
podpis autora

Chtěla bych poděkovat paní Ing. Lucii Mádlové, Ph.D. za užitečné rady a připomínky,
za vstřícný přístup a odborné vedení při vypracovávání bakalářské práce.

OBSAH

ÚVOD.....	7
1 VYMEZENÍ MANDATORNÍCH VÝDAJŮ V ČR	8
1.1 ČLENĚNÍ VEŘEJNÝCH VÝDAJŮ STÁTNÍHO ROZPOČTU ČR.....	8
1.2 DIVERZIFIKACE (STRUKTURA) MANDATORNÍCH VÝDAJŮ	9
1.2.1 SOCIÁLNÍ TRANSFERY	10
1.2.1.1 Dávky důchodového pojištění	10
1.2.1.1.1 Starobní důchod	10
1.2.1.1.2 Sirotčí důchod	10
1.2.1.1.3 Pozůstalostní důchod	10
1.2.1.1.4 Invalidní důchod	11
1.2.1.2 Dávky nemocenského pojištění	11
1.2.1.2.1 Nemocenské	12
1.2.1.2.2 Ošetřovné	12
1.2.1.2.3 Peněžitá pomoc v mateřství	12
1.2.1.2.4 Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství	12
1.2.1.3 Dávky státní sociální podpory	13
1.2.1.3.1 Přídavek na dítě	13
1.2.1.3.2 Sociální příplatek	13
1.2.1.3.3 Příspěvek na bydlení	13
1.2.1.3.4 Porodné	14
1.2.1.3.5 Rodičovský příspěvek	14
1.2.1.3.6 Pohřebné	14
1.2.1.3.7 Dávky pěstounské péče.....	14
1.2.1.3.7.1 Příspěvek na úhradu potřeb dítěte.....	15
1.2.1.3.7.2 Odměna pěstouna.....	15
1.2.1.3.7.3 Příspěvek při převzetí dítěte	15
1.2.1.3.7.4 Příspěvek na zakoupení motorového vozidla	15
1.2.1.4 Dávky pomoci v hmotné nouzi	16
1.2.1.4.1 Příspěvek na živobytí.....	16
1.2.1.4.2 Doplatek na bydlení	16
1.2.1.4.3 Mimořádná okamžitá pomoc	16
1.2.1.5 Dávky vyplácené v rámci státní podpory zaměstnanosti.....	17
1.2.1.5.1 Podpora v nezaměstnanosti.....	17
1.2.1.5.2 Podpora při rekvalifikaci	17
1.2.2 MANDATORNÍ VÝDAJE NEMAJÍCÍ CHARAKTER SOCIÁLNÍCH TRANSFERŮ	17
1.2.2.1 Státní příspěvek k penzijnímu připojištění	17
1.2.2.2 Příspěvek na podporu stavebního spoření	18
1.2.2.3 Platby státu do zdravotního pojištění.....	18
1.2.2.4 Výdaje na volby a příspěvek politickým stranám.....	18
1.2.2.5 Výdaje na dluhovou službu a poplatky dluhové služby	18
1.2.3 OSTATNÍ MANDATORNÍ VÝDAJE VYPLÝVAJÍCÍ Z JINÝCH PRÁVNÍCH NOREM.....	19
1.2.3.1 Státní podpora hypotečního úvěrování	19
1.2.3.2 Novomanželské půjčky	19
1.2.3.3 Vládní úvěry a poplatky za vedení účtu.....	19

1.2.3.4	Transfery mezinárodním organizacím, platby Mezinárodnímu měnovému fondu, Světové bance, Česko-německému fondu budoucnosti.....	19
1.2.3.5	Odvody a příspěvky do rozpočtu Evropské unie	20
1.2.4	QUASI MANDATORNÍ VÝDAJE	20
1.2.4.1	Výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti	20
1.2.4.2	Investiční pobídky	20
1.2.4.3	Výdaje na mzdy pracovníků rozpočtových a příspěvkových organizací 20	
2	HISTORICKÝ EXKURZ	21
2.1	REFORMY A STÁTNÍ ROZPOČTY V LETECH 1918 - 1921	21
2.2	SOCIÁLNÍ POJIŠTĚNÍ A ROZPOČTY V LETECH 1922 - 1929.....	22
2.3	KRIZE A ROZPOČTY V LETECH 1930 - 1938.....	23
2.4	HOSPODAŘENÍ V OBDOBÍ PROTEKTORÁTU 1939 - 1945	24
2.5	POVÁLEČNÝ VÝVOJ V LETECH 1945 – 1948	26
2.6	ROZPOČTY V LETECH 1949 – 1968	27
2.7	ROZPOČTY V LETECH 1969 – 1989	28
3	VÝVOJ MANDATORNÍCH VÝDAJŮ V ČR	30
3.1	VÝVOJ SOCIÁLNÍCH TRANSFERŮ	31
3.1.1	Dávky důchodového pojištění	32
3.1.2	Dávky nemocenského pojištění	35
3.1.3	Dávky státní sociální podpory	38
3.1.4	Podpory v nezaměstnanosti	43
3.2	VÝVOJ MANDATORNÍCH VÝDAJŮ NEMAJÍCÍ CHARAKTER SOCIÁLNÍCH TRANSFERŮ	44
3.2.1	Příspěvek na podporu stavebního spoření	44
3.2.2	Státní příspěvek k penzijnímu připojištění	45
3.3	VÝVOJ OSTATNÍCH MANDATORNÍCH VÝDAJŮ VYPLÝVAJÍCÍCH Z JINÝCH PRÁVNÍCH NOREM.....	46
3.3.1	Státní podpora hypotečního úvěrování	46
3.3.2	Odvody a příspěvky do rozpočtu Evropské unie	47
3.4	VÝVOJ QUASI MANDATORNÍCH VÝDAJŮ	48
3.5	VLASTNÍ ZHODNOCENÍ VÝVOJE MANDATORNÍCH VÝDAJŮ V ČR.....	50
3.6	POROVNÁNÍ VÝŠE JEDNOTLIVÝCH VYBRANÝCH PŘÍSPĚVKŮ V ANALYZOVANÉM OBDOBÍ	51
3.6.1	PORODNÉ.....	51
3.6.2	VÝPOČET DÁVEK NEMOCENSKÉHO POJIŠTĚNÍ ZA ROK 2012.....	53
	ZÁVĚR	54
4	SEZNAM POUŽITÝCH TABULEK.....	55
5	SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ	56
6	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	57
7	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	58
8	SEZNAM PŘÍLOH.....	61

ÚVOD

Tématem bakalářské práce jsou „Mandatorní výdaje v ČR – jejich struktura a vývoj“. V posledních několika letech patří toto téma mezi nejdiskutovanější na naší politické sféře i mimo ni. Právě pro jeho aktuálnost i neodmyslitelnou znalost jeho legislativních podkladů, které se dotýkají každého člověka, bylo zvoleno. Na tyto výdaje je ročně vynaloženo více jak 80 % (Informační centrum vlády, 2012) schválených veřejných výdajů České republiky (dále jen ČR) a meziročně se i nadále zvyšují s rostoucím vlivem sociálních transferů i díky mnoha dalším faktorům, které působí na celou výdajovou stránku státního rozpočtu ČR. Neustále se zvyšující tempo růstu těchto výdajů a růst veřejného dluhu odstartovaly myšlenky na reformu veřejných financí v ČR. Zákon č. 261/2007 Sb. o stabilizaci veřejných rozpočtů se zabývá všemi složkami veřejných financí, svoji účinnost nabyl 1. 1. 2008.

V teoretické části se práce zabývá vymezením mandatorních výdajů v rámci veřejných výdajů ČR a následně členěním těchto výdajů a jejich konkretizací. Další významnou kapitolou první části bude historický vývoj těchto výdajů v různých politických režimech na našem území od roku 1918 doposud. Druhá část práce porovnává vývoj mandatorních výdajů v posledních 5ti letech (2006 – 2010). Práce se nejvíce věnuje zákonným mandatorním výdajům, které státní výdajovou složku zatěžují nejvíce.

Cílem bakalářské práce je rozčlenit mandatorní výdaje do příslušných skupin, provést historické srovnání výdajů v letech 1918 až do dnešních let. Dílčím cílem práce je zhodnotit jejich vývoj a strukturu v posledních pěti letech.

Teoretická část práce je zpracována v programu Microsoft Office Word. O problematice byly nejprve zjištěny informace s odborné literatury nezbytné pro následné zpracovávání. Po prostudování tématu byla navržena struktura práce, její hlavní pilíře. Praktická část práce je založena na porovnávání mandatorních výdajů v posledních pěti letech. Je zaměřena nejen na číselné vyjádření pomocí tabulek, popřípadě grafické zpracování hodnot, ale obsahuje i nastínění důvodu, proč došlo k zmiňovanému nárůstu.

1 VYMEZENÍ MANDATORNÍCH VÝDAJŮ V ČR

První část této kapitoly je věnována mandatorním výdajům v ČR, jejich postavení v rámci celkových veřejných výdajů. Ve druhé části jsou blíže specifikované složky těchto výdajů, jejich stručná charakteristika a rozdělení.

1.1 ČLENĚNÍ VEŘEJNÝCH VÝDAJŮ STÁTNÍHO ROZPOČTU ČR

Z hlediska historie bylo nejstarším účelem financování činností vlády. Postupem času rozšiřováním aktivit státu, otevíráním hranic obchodu a díky historickému vývoji státu se vynořovaly nové účely veřejných výdajů, jmenovitě bych vyzdvihla výdaje na obranu státu, soudnictví, bezpečnost. Dalšími účely, které se postupně přidávaly, jsou například kulturní, sociální, vzdělávací a ekologické cíle státu. Ve dvacátém století se objevují ekonomické a regulační účely veřejných výdajů. Poslední dva zmiňované jsou populací nejvíce prodiskutovávány. Pokud se na vývoj veřejných výdajů podíváme z většího historického hlediska, jsou patrné vysoké procentuální změny, které potvrzují rozšiřování činností státu do různých oblastí života občanů (Hamerníková, 2000).

„Veřejné výdaje můžeme chápat jako toky finančních prostředků, které jsou v rámci soustavy veřejných rozpočtů alokovány na uskutečňování různých fiskálních funkcí státu (resp. vlády, regionu, města, obce), a to na principu částečné nebo plné nenávratnosti a neekvivalence. Zdrojem krytí veřejných výdajů jsou v rámci veřejných rozpočtů veřejné příjmy, může ale dojít i k jejich dluhovému financování“ (Lajpteková, 2001, s. 36).

Dle Pavláška, Hejdukové (2011) lze blíže veřejné výdaje členit z mnohých hledisek.

Z hlediska plánovatelnosti:

- Plánované – dají se celkem přesně předpovídat i tedy zahrnovat do rozpočtů, jedná se například o výdaje na školství, veřejnou správu
- Neplánované – v predikci rozpočtu s nimi nelze počítat, jedná se totiž o výdaje, které vznikají během rozpojovacího období zcela neočekávaně a mimořádně. Jedná se například o výdaje na povodně či jiné živelné katastrofy.

Z časového hlediska:

- Běžné výdaje – jedná se o výdaje, které jsou určeny na provoz organizačních složek státu a příspěvkových organizací, ministerstev při plnění vlastního úřadu. Jsou realizovány příspěvků, dotacemi či transfery vyplývajících ze zákonných předpisů. Jsou dobře odhadnutelné.
- Investiční výdaje – jsou výdaje, které obvykle dosahují významných hodnot, nicméně nejsou snadno předvídatelné. Řadíme mezi ně například výstavbu dálnic.

Z makroekonomického hlediska:

- Vládní výdaje na nákup zboží a služeb – prostřednictvím těchto výdajů jsou pokryty základní funkce státu, zahrnují výdaje na veřejnou správu, zdravotnictví, kulturu, obranu a další resorty veřejného sektoru.
- Transferové výdaje – jedná se o nenávratné výdaje, kterým stát z veřejných rozpočtů alokuje peněžní prostředky k občanům formou dávek či podpor.

Z hlediska zákonné předurčenosti výdajových položek:

- Mandatorní výdaje – jsou veškeré výdaje, které je vláda nucena platit ze zákona
- Výdaje nemandatorní (ostatní) – tyto výdaje vyplývají z jiných právních norem, vláda zde má prostor pro operativní řešení měnících se podmínek (Pavlásek, Hejduková, 2011).

1.2 DIVERZIFIKACE (STRUKTURA) MANDATORNÍCH VÝDAJŮ

V následujících podkapitolách budou blíže rozebrány jednotlivé složky mandatorních výdajů. Nejprve jsou blíže specifikovány zákonné mandatorní výdaje, které jsou především zastoupeny sociálními transfery. Druhou podkapitolou této problematiky jsou výdaje nemající charakter sociálních transferů. Mezi ně patří zejména platby státu do zdravotního pojištění. Třetí podkapitolou jsou ostatní mandatorní výdaje vyplývající z jiných právních norem, sem se řadí například státní podpora hypotečního úvěrování. Čtvrtou podkapitolou jsou quasi mandatorní výdaje. Tyto platby nejsou dány zákonem ani jinou právní normou, jedná se především o mzdy pracovníků rozpočtových a příspěvkových organizací.

1.2.1 SOCIÁLNÍ TRANSFERY

1.2.1.1 DÁVKY DŮCHODOVÉHO POJIŠTĚNÍ

Dávky důchodového pojištění se dělí z hlediska příčiny vzniku na starobní, invalidní, pozůstalostní a sirotčí důchody. Zajišťují všechny možné příčiny ztráty výdělku či schopnosti si takový zdroj obživy opatřit.

Tyto dávky jsou vypláceny Českou správou sociálního zabezpečení. V České republice došlo po Sametové revoluci v roce 1989 k mnoha změnám. Byla nutná celková reforma důchodového systému s postupným navyšováním hranice odchodu do důchodu. Zákon č. 306/2008 Sb., kterým byl novelizován zákon o důchodovém pojištění, zavedl s účinností od 1. ledna 2010 postupné prodlužování doby pojištění potřebné pro vznik nároku na starobní důchod z 25 roků na 35 roků (resp. z 15 roků na 20 roků v případě kratší doby pojištění); tempo prodlužování – jeden rok za každý rok účinnosti zákona (zákon č. 306/2008 Sb., 2012).

1.2.1.1.1 STAROBNÍ DŮCHOD

Dávka zajišťující občanům, kteří splnili podmínky nároku na výplatu, náhradu příjmů. První podmínkou je dosažení věkové hranice, druhou splnění minimální doby pojištění.

V roce 1996 nabyla účinnosti dvousložková konstrukce důchodu. Podle této konstrukce se skládal z pevné základní výměry a procentní výměry. Velikost starobního důchodu se odvíjí od předchozích příjmů (Krebs, 2010, s. 225).

1.2.1.1.2 SIROTČÍ DŮCHOD

Výplata této dávky má zabezpečit nezaopatřené dítě v případě úmrtí rodiče či osoby, která dítě převzala do péče nahrazující péči rodičů. Nárok na výplatu zaniká v případě osvojení dítěte, nebo přestane-li být dítě nezaopatřené (Krebs, 2010, s. 229).

1.2.1.1.3 POZŮSTALOSTNÍ DŮCHOD

Jedná se o výplatu vdovských a vdoveckých důchodů. Nárok na výplatu má manželka (manžel) po zemřelém muži (ženě), který pobíral dávky důchodového pojištění

(starobní nebo invalidní důchod). Nárok na výplatu zaniká například provdáním se, či znovu ožením (Krebs, 2010, s. 228).

1.2.1.1.4 INVALIDNÍ DŮCHOD

Výplata této dávky má zabezpečit osoby s nepříznivým zdravotním stavem. Vyplácení invalidního důchodu, je posuzováno Okresní správou sociální zabezpečení na základě zdravotního vyšetření. Pojištěnec je shledán invalidním, pokud poklesla jeho pracovní schopnost minimálně o 35 %.

Zákonem č. 306/2008 Sb., který novelizoval zákon o důchodovém pojištění, vymezuje nově třístupňovou invaliditu. Tyto stupně nahradily předešlé termíny plné a částečné invalidity (zákon č. 306/2008 Sb., 2012).

1.2.1.2 DÁVKY NEMOCENSKÉHO POJIŠTĚNÍ

Nemocenské pojištění je v Čechách vedené již od roku 1888. Stojí na čtyřech principech, které jsou aktuální dodnes.

Všeobecné pojištění – účastní dělníci a úředníci ze všech hospodářských odvětví

Obligatornost pojištění – nucená povaha pojištění, všichni jsou pojištěni nezávisle na své vůli

Solidarita – existovali a existují pojištěnci, které nepostihla sociální událost

Obligatornost nároků – při splnění podmínek nároku jsou dávky vypláceny přímo ze zákona

Zákon č. 187/2006 Sb., kterým byl novelizován zákon č. 54/1956 Sb. Hlavním cílem bylo jen zpřehlednit a omezit zneužívání dávek. S novým zákonem se o správu nemocenského pojištění starají Okresní správy sociálního zabezpečení.

Soustava dávek nemocenského pojištění zahrnuje sociální situace, které vyvolávají potřebu dočasného zabezpečení – Dočasná pracovní neschopnost, karanténa, ošetřování nemocného člena rodiny, těhotenství a mateřství (zákon č. 187/2006 Sb., 2012).

1.2.1.2.1 NEMOCENSKÉ

Dávka je vyplácena zaměstnanci, který je uznán krátkodobě práceneschopným, pokud se nejedná o přímý následek rvačky, či opilosti po požití omamných látek.

Nárok na výplatu nemocenské běží od 22. kalendářního dne trvání neschopnosti až do konce jejího trvání. Maximálně však 380 kalendářních dní. Od 4. do 21. dne náleží zaměstnanci náhrada mzdy. Výše dávky se vyplácí z hrubého příjmu pojištěného, který se upraví na denní vyměřovací základ. Výše k výplatě se pak rovná 60 % z denního vyměřovacího základu pro prvních 30 dní pracovní neschopnosti (MPSV, 2012).

1.2.1.2.2 OŠETŘOVNÉ

Dávka je vyplácena pojištěnci, který ošetřuje dítě mladší 10 let nebo pečuje o dítě mladší 10 let z důvodu uzavření výchovného zařízení, ošetřuje jiného člena rodiny, pokud jeho stav toto vyžaduje. Dávka se vyplácí nejdéle po dobu 9 kalendářních dní. Výše dávky je stanovena 60 % z vyměřovacího základu (MPSV, 2012).

1.2.1.2.3 PENĚŽITÁ POMOC V MATEŘSTVÍ

Dávka se vyplácí ženám, které splnily podmínky nároku, a to v rozmezí 6 - 8 týdnů před očekávaným porodem. Podmínky nároku jsou následující, povinná účast na nemocenském pojištění po dobu 270 kalendářních dnů, v případě osoby samostatně výdělečně činné 180 dní. Doba vyplácení dávky je 28 týdnů (u více narozených dětí 37 týdnů). Novinkou při vyplácení této dávky je využití střídání matky a otce dítěte v péči o něj. Nutná písemná dohoda (MPSV, 2012).

1.2.1.2.4 VYROVNÁVACÍ PŘÍSPĚVEK V TĚHOTENSTVÍ A MATEŘSTVÍ

Dávka je poskytována, pokud je pojištěnka převedena na jinou práci z důvodu těhotenství, tento přechod na vykonávání jiné práce zapříčinil nižší výdělek pracovnice. Vyrovnávacím příspěvkem je rozdíl denního vyměřovacího základu ke dni převedení a průměru jejích příjmů připadajících na jeden kalendářní den po převedení. Nejdéle se vyplácí do začátku 6. týdne před porodem (MPSV, 2012).

1.2.1.3 DÁVKY STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY

System státní sociální podpory v České republice vznikl až v roce 1995. Do tohoto roku byly dávky, vyplácené dnes v rámci tohoto systému, poskytovány z různých systémů.

„Mezi základní principy systému státní sociální podpory patří komplexnost, jednotnost, sociální spravedlnost, skladebnost, valorizace, dostupnost, operativnost, nenáročnost“ (Krebs, 2010, s. 270).

Žádosti o dávky, které spadají do systému státní sociální podpory, jsou vyřizovány na úřadech práce.

1.2.1.3.1 PŘÍDAVEK NA DÍTĚ

Jedná se o dávku, která je vyplácena rodinám s nezaopatřenými dětmi. Přispívá na náklady spojené s výživou a výchovou dítěte. Je vyplácena dlouhodobě. Do doby plnoletosti dítěte nárokuje dávku zákonný zástupce. Nárok na přiznání dávky mají rodiny s příjmem do 2,4 násobku životního minima. Výměra dávky je stanovena pevnými částkami rozdílnými podle věku dítěte, a to do šesti let věku 500 Kč měsíčně, mezi šesti a patnácti lety 610 Kč měsíčně, pro dítě ve věku patnáct až dvacet šest let je výše dávky stanovena na 700 Kč měsíčně (MPSV, 2012).

1.2.1.3.2 SOCIÁLNÍ PŘÍPLATEK

Jedná se o dávku, která je určena rodinám s alespoň jedním nezaopatřeným dítětem na náklady spojené s jeho výchovou a výživou. Závisí na příjmu rodiny. K přiznání dávky je nutné splnit podmínky nároku. Příjem rodiny musí být menší než životní minimum rodiny vynásobené koeficientem. Výše sociálního příplatku není dána jako v případě přídatku na dítě pevnou částkou, nýbrž se odvíjí od příjmu rodiny, tzn. čím nižší je příjem, tím vyšší je dávka (Břeská, 2010).

1.2.1.3.3 PŘÍSPĚVEK NA BYDLENÍ

Dávka je určena rodinám i jednotlivci na náklady spojené s bydlením. Koncepce příspěvku na bydlení vychází z myšlenky, že každá rodina či jednotlivec může na bydlení vynaložit jen určitou část svých příjmů. Uváděná hodnota je 30% (35 % pro Prahu) z příjmů rodiny. Nárok na příspěvek na bydlení má vlastník, nájemce i uživatel

bytu pokud jeho náklady vynaložené na bydlení jsou vyšší než 30 % jeho příjmů. Pro výpočet výše dávky jsou stanovené normativní náklady na bydlení, jejichž výše je odstupňována podle osob v domácnosti. Konečná výše příspěvku na bydlení je rovna rozdílu normativních nákladů a rozhodným příjmem rodiny po vynásobení 0,3 (Břeská, 2010).

1.2.1.3.4 PORODNÉ

Dávka, která je poskytována rodinám, jejichž příjem za poslední kalendářní čtvrtletí je nižší než životní minimum rodiny vynásobené koeficientem 2,4. Podmínkou nároku není následná péče o dítě. Porodné je vypláceno prvorodičce jednorázově. Výše platby se rovná 13 000 Kč nebo 19 500 Kč u porodu současně více dětí (MPSV, 2012).

1.2.1.3.5 RODIČOVSKÝ PŘÍSPĚVEK

Nárok na rodičovský příspěvek má rodič, který se po celý kalendářní měsíc celodenně stará o nejmladší dítě v rodině, a to až do vyčerpání částky 220 000 Kč, nejdéle čtyři roky. Pokud se rodině narodí další potomek, nárok na přídavek na starší dítě zaniká. Výše se stanoví jako 70 % z třicetinásobku denního vyměřovacího základu. Pokud je vypočtená hodnota nižší než 7 600 Kč příspěvek může být stanoven až do výše hranice. Jestliže je hodnota vyšší než 7 600 Kč, výše příspěvku je pak omezena touto hranicí až do výše 11 500 Kč. V případě, že výši denního vyměřovacího základu nelze stanovit, vyplácí se do devátého měsíce věku dítěte 7 600 Kč a následně 3 800 až do konce čtvrtého roku věku (MPSV, 2012).

1.2.1.3.6 POHŘEBNÉ

Nárok na výplatu dávky má osoba, která vypravila pohřeb nezaopatřenému dítěti, nebo osobě, která byla rodičem nezaopatřeného dítěte. Dávka je vyplácena jednorázově, a to částkou 5 000 Kč. (MPSV, 2012).

1.2.1.3.7 DÁVKY PĚSTOUNSKÉ PÉČE

Dávky, které přispívají na potřeby dítěte svěřeného do pěstounské péče. Existuje několik druhů příspěvků – příspěvek na úhradu potřeb dítěte, odměna pěstouna,

příspěvek při převzetí dítěte, příspěvek na zakoupení motorového vozidla (MPSV, 2012).

1.2.1.3.7.1 PŘÍSPĚVEK NA ÚHRADU POTŘEB DÍTĚTE

Nárok na příspěvek má nezletilé dítě svěřené do pěstounské péče. Po dosažení plnoletosti nárok na dávku trvá v případě, že dítě i nadále zůstává ve společné domácnosti s pěstounem nejdéle do 26 let věku. Výše příspěvku se rovná životnímu minimu dítěte vynásobenému koeficientem 2,3. Pro věk do 6 let se vyplácí 4 002 Kč, dítě mezi 6 a 15 lety dostává 4 922 Kč, pro věk 15 až 26 let se výše příspěvku rovná 5 635 Kč. Uvedené hodnoty jsou pro zdravé dítě (MPSV, 2012).

1.2.1.3.7.2 ODMĚNA PĚSTOUNA

Nárok na výplatu dávky má osoba, která pečuje o dítě v pěstounské péči. Doba nároku je shodná s dobou, po kterou dítě svěřené do péče má nárok na výplatu příspěvku na úhradu potřeb dítěte. Výše dávky je rovna životnímu minimu dítěte. Pro jedno dítě je hodnota příspěvku 3 410 Kč, 2 děti 6 820 Kč, pro tři děti je výše stanovena na 18 755 a pro děti 4 a více 20 460 Kč (MPSV, 2012).

1.2.1.3.7.3 PŘÍSPĚVEK PŘI PŘEVZETÍ DÍTĚTE

Dávka je určena osobě, která se rozhodla vzít si nezaopatřené dítě do pěstounské péče. Slouží jako příspěvek na zakoupení nutných potřeb dítěte. Výše příspěvku je odstupňována podle věku dítěte. Jedná se o jednorázový příspěvek. Pro dítě do šesti let je hodnota příspěvku 8 000 Kč, dítě od 6 let do 15 let je pak 9 000 Kč, pro dítě od 15 let do 26 let je výše stanovena na 10 000 Kč (MPSV, 2012).

1.2.1.3.7.4 PŘÍSPĚVEK NA ZAKOUPENÍ MOTOROVÉHO VOZIDLA

Nárok na tento příspěvek má pěstoun, který má v péči minimálně čtyři nezaopatřené děti. Podmínkou je, že zakoupené vozidlo nesmí být používáno k výdělečné činnosti. Výše příspěvku je dána procentní výměrou a maximální výši. Příspěvek je roven 70 % pořizovací ceny vozidla, nesmí však přesáhnout částku 100 000 Kč (MPSV, 2012).

1.2.1.4 DÁVKY POMOCI V HMOTNÉ NOUZI

Jedná se o dávky, které mají pomoci osobě s nedostatečnými příjmy a motivovat ji ke snaze k zajištění prostředků potřebných pro živobytí. Tento systém vychází z myšlenky, že pracující osoba se má mít lépe, než osoba nepracující.

„Nárok na výplatu dávek pomoci v hmotné nouzi (Sociální pomoci) má osoba, jejíž příjmy a majetkové poměry neumožňují zabezpečení základních životních potřeb.“ (MPSV, 2012).

Mezi dávky pomoc v hmotné nouzi patří Příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení, mimořádná okamžitá pomoc. Dávky z tohoto systému vyplácí krajské úřady práce.

1.2.1.4.1 PŘÍSPĚVEK NA ŽIVOBYTÍ

Nárok na výplatu příspěvku má osoba, jejíž příjmy po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahují částky potřebné na živobytí. Nadále se posuzuje, jestli osoba nemůže své příjmy zvýšit. Výše příspěvku je stanovena jako rozdíl mezi živobytím posuzované osoby a její příjmy po odečtení přiměřených nákladů na bydlení (Krebs, 2010).

1.2.1.4.2 DOPLATEK NA BYDLENÍ

Nárok na výplatu má osoba, jejíž příjmy nedosahují výše nákladů na bydlení včetně příjmů z příspěvku na bydlení vypláceného v rámci státní sociální podpory. Výše doplatku na bydlení se stanovuje tak, aby po zaplacení nákladů spojených s bydlením posuzované osobě zbyla částka nutná na živobytí. Vyplácení doplatku na bydlení je časově omezeno na 84 měsíců během posledních 10 let (Krebs, 2010).

1.2.1.4.3 MIMOŘÁDNÁ OKAMŽITÁ POMOC

Dávka je poskytována osobám, které se ocitly v mimořádné životní situaci, díky kterým jim hrozí sociální vyloučení, ohrožení na zdraví. V zákoně je stanoveno celkem šest situací, kdy je možno vyplatit mimořádnou okamžitou pomoc (MPSV, 2012).

1.2.1.5 DÁVKY VYPLÁCENÉ V RÁMCI STÁTNÍ PODPORY ZAMĚSTNANOSTI

Do této skupiny dávek spadají podpora v nezaměstnanosti a podpora při rekvalifikaci. Obě jsou vypláceny úřadem práce.

1.2.1.5.1 PODPORA V NEZAMĚSTNANOSTI

Dávka je určena pro fyzické osoby. Nárok na výplatu dávky má uchazeč, který splnil podmínky připsání nároku, je zapsán na úřadu práce v místě svého bydliště. Jednou z podmínek k přiznání nároku je účast na důchodovém pojištění minimálně 12 měsíců za rozhodné období, kterým se rozumí poslední dva roky před zapsáním do evidence uchazečů o zaměstnání. O splnění podmínek rozhoduje příslušný krajský úřad práce. Fyzická osoba do 50 let má nárok na 5 měsíců, osoba od 50 do 55 let na 8 měsíců, pokud je uchazeči více jak 55 let má nárok na výplatu dávky po 11 měsíců (Zákon č. 435/2004 Sb.).

1.2.1.5.2 PODPORA PŘI REKVALIFIKACI

Je dávka, která je vyplácena osobě, která si získáním rekvalifikace chce rozšířit možnosti získání zaměstnání. Nárok na výplatu má uchazeč při splnění podmínek. Rekvalifikace musí být zajištěna úřadem práce. Na výplatu podpory při rekvalifikaci nemá uchazeč nárok, pokud pobírá podporu v nezaměstnanosti nebo starobní důchod. Dávka je vyplácena po celou dobu rekvalifikace (Zákon č. 435/2004 Sb.).

1.2.2 MANDATORNÍ VÝDAJE NEMAJÍCÍ CHARAKTER SOCIÁLNÍCH TRANSFERŮ

1.2.2.1 STÁTNÍ PŘÍSPĚVEK K PENZIJNÍMU PŘIPOJIŠTĚNÍ

Příspěvek k penzijnímu připojištění je vyplácen osobám starším 18 let, které mají trvalý pobyt na území České republiky na základě zákona č. 42/1994 Sb. – O penzijním připojištění se státním příspěvkem. Příspěvek je vyplácen každý kalendářní měsíc a jeho výše se odvíjí dle částky, kterou měsíčně platí účastník připojištění (MF ČR, 2012)

1.2.2.2 PŘÍSPĚVEK NA PODPORU STAVEBNÍHO SPOŘENÍ

Příspěvek na podporu stavebního spoření je upraven zákonem č. 96/1993 Sb. O stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření. Podle tohoto zákona přísluší státní podpora fyzické osobě, která je účastna stavebního spoření a to do výše 10 % z naspořené roční částky, maximálně do 20 000 Kč. Vyplácí se formou ročních záloh. Pokud má účastník podepsaných více smluv je vyplácena státní podpora pouze za ty smlouvy, u nichž o státní podporu požádal (zákon č. 96/1993 Sb.).

1.2.2.3 PLATBY STÁTU DO ZDRAVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ

Stát je plátcem zdravotního pojištění za ženy na mateřské či rodičovské dovolené, nezaopatřené děti, uchazeče o zaměstnání, poživatele důchodu z důchodového pojištění, osoby ve vazbě nebo osoby ve výkonu trestu odnětí svobody. Zákon č. 48/1997 Sb. O veřejném zdravotním pojištění v § 7 stanoví další osoby, za které je stát plátcem pojištění (zákon č. 48/1997 Sb.).

1.2.2.4 VÝDAJE NA VOLBY A PŘÍSPĚVEK POLITICKÝM STRANÁM

Zákon č. 424/1991 Sb. – O sdružování v politických stranách a v politických hnutích stanovuje, za jakých podmínek může politická strana či hnutí dosáhnout příspěvku. Rozděluje se na stálý příspěvek a příspěvek na mandát. Na stálý příspěvek má strana nárok pokud ve volbách do Poslanecké sněmovny získala alespoň 3 % hlasů. Nárok na příspěvek na mandát má pokud byl alespoň jeden člen strany z kandidátní listiny zvolen poslancem nebo senátorem. Příspěvek na činnost strany je vyplácen dvěma pololetními částkami pozadu. Tyto příspěvky jsou vypláceny na žádost politických stran (zákon č. 424/1991 Sb.).

1.2.2.5 VÝDAJE NA DLUHOVOU SLUŽBU A POPLATKY DLUHOVÉ SLUŽBY

S rostoucím státním dluhem se zvyšují i výdaje na dluhovou službu. Zákon O státním rozpočtu České republiky stanoví plánované výdaje státu na následující rok. Mezi nejvýznamnější položky patří úroky státního dluhu, úmor dluhu s tím související výplaty státní dluhopisů (zákon 455/2011 Sb.).

1.2.3 OSTATNÍ MANDATORNÍ VÝDAJE VYPLÝVAJÍCÍ Z JINÝCH PRÁVNÍCH NOREM

1.2.3.1 STÁTNÍ PODPORA HYPOTEČNÍHO ÚVĚROVÁNÍ

Nárok na výplatu podpory má uchazeč mladší 36 let. Podpora slouží k částečné úhradě hypotečního úvěru. Podmínkou je například, že nemovitost se musí nacházet na území České republiky, v případě bytu nesmí jeho hodnota přesáhnout 800 000 Kč, u rodinného domu se tato částka zvyšuje na 1 500 000 Kč. Podpora je vyplácena po dobu trvání hypotéky, nejdéle však 10 let (nařízení vlády č. 249/2002 Sb.).

1.2.3.2 NOVOMANŽELSKÉ PŮJČKY

Novomanželské půjčky vyřizuje Státní fond rozvoje bydlení. Podmínky nároku jsou upraveny ve vládním nařízení č. 616/2004 Sb. Jedná se o půjčku na bydlení manželským párům s dítětem popřípadě osobám, které se starají o dítě do 3 let, pokud jsou tyto osoby mladší 36 let. Maximální výše úvěru je 300 000 Kč s výhodou fixní úrokové sazby ve výši 2 %. Díky nárůstu zájmu o tento způsob financování bydlení se v roce 2012 počítá s nárůstem půjček, hovoříme o tzv. Úvěru 300 (vládní nařízení č. 616/2004 Sb.).

1.2.3.3 VLÁDNÍ ÚVĚRY A POPLATKY ZA VEDENÍ ÚČTU

Jedná se o platby na základě podepsaných úvěrových smluv. Výše splátek, úroků a poplatků za vedení účtu vychází z konkrétních smluvních podmínek.

1.2.3.4 TRANSFERY MEZINÁRODNÍM ORGANIZACÍM, PLATBY MEZINÁRODNÍMU MĚNOVÉMU FONDU, SVĚTOVÉ BANCE, ČESKO-NĚMECKÉMU FONDU BUDOUCNOSTI

Platby Mezinárodnímu měnovému fondu, Světové bance, Česko-německému fondu budoucnosti i transfery mezinárodním organizacím jsou upraveny na základě mezinárodních smluv.

1.2.3.5 ODVODY A PŘÍSPĚVKY DO ROZPOČTU EVROPSKÉ UNIE

Podepsáním Smlouvy o přistoupení České republiky k Evropské unii (EU), která vešla v platnost dne 1. května 2004, se Česká republika zavázala odvádět peněžní prostředky do rozpočtu Evropské unie. Díky vstupu do EU máme možnost čerpat prostředky z jejich fondů. V roce 2010 rozdíl mezi odvedenými částkami do rozpočtu a příjmy z evropských fondů dosáhl částky 47,3 mld. Kč (MFČR, 2012).

1.2.4 QUASI MANDATORNÍ VÝDAJE

1.2.4.1 VÝDAJE NA AKTIVNÍ POLITIKU ZAMĚSTNANOSTI

Financování státní politiky zaměstnanosti bylo do roku 1992 realizováno prostřednictvím státního rozpočtu. S účinností daňové soustavy v roce 1993 byl vytvořen princip pojištění, platby příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (Krebs, 2010).

„Z prostředků vynakládaných na politiku zaměstnanosti je dlouhodobě zhruba 1/3 určena na aktivní opatření a zhruba 2/3 na pasivní opatření. Například v roce 2007 byly na aktivní politiku zaměstnanosti vynaloženy 4,181 mld. Kč, z nichž více než polovina byla určena na vytváření nových pracovních míst a asi třetina na odborné praxe, rekvalifikace a zaměstnávání absolventů škol a na pasivní politiku zaměstnanosti, tj. na podpory v nezaměstnanosti bylo vynaloženo zhruba 7 mld. Kč“ (Krebs, 2010, s. 329).

1.2.4.2 INVESTIČNÍ POBÍDKY

Mezi investiční pobídky se řadí například sleva na dani z příjmů právnických osob, hmotná podpora rekvalifikace nebo školení zaměstnanců, hmotná podpora při vytváření nových pracovních míst. Investiční pobídky jsou upraveny zákonem č. 72/2000 Sb. O investičních pobídkách.

1.2.4.3 VÝDAJE NA MZDY PRACOVNÍKŮ ROZPOČTOVÝCH A PŘÍSPĚVKOVÝCH ORGANIZACÍ

Nejvýznamnějšími výdaji z řad quasi mandatorních výdajů jsou právě výdaje na mzdy pracovníků rozpočtových a příspěvkových organizací. Nejsou upraveny žádnou smlouvou ani zákonem.

2 HISTORICKÝ EXKURZ

Tato kapitola je rozdělena do sedmi částí. První kapitola popisuje vznik Československa v roce 1918, druhá je věnována rozvoji První republiky v meziválečném období až do krize na sklonku třicátých let. Čtvrtá část přibližuje vývoj výdajové stránky za protektorátu Čechy a Morava. Následující kapitola je pasována do let 1945 až 1948, kdy na našem území docházelo k poválečným obnovám (Průcha, 2004). Další kapitola zahrnuje komunistické vítězství, období zahájení první „pětiletky“, transformaci hospodářského mechanismu podle vzoru Svazu sovětských socialistických republik až k reformnímu roku 1968. Předposlední část je věnována období normalizace až do dob listopadové revoluce v roce 1989 (Průcha, 2009).

2.1 REFORMY A STÁTNÍ ROZPOČTY V LETECH 1918 - 1921

Koncem roku 1918 byla sesazena habsbursko-lotrinská dynastie a Československo bylo prohlášeno republikou v čele s prezidentem Tomášem G. Masarykem. Ministerstvo financí v čele s dr. Aloisem Rašínem zpočátku mělo mimořádné pravomoci, vedle měnových a finančních otázek rozhodovalo i o mezinárodním obchodu. Hospodářské opatření prvních měsíců po osamostatnění bylo spojené hlavně s měnovou a sociálními reformami. 29. února 1920 bylo v nově sepsané ústavě zakotveno dvoukomorové Národní shromáždění, které se skládalo z poslanecké sněmovny, měla 300 členů, a senátu, ten měl 150 členů (Průcha, 2004).

Z oblasti sociálních pojištění před vznikem První republiky bylo zavedeno jen úrazové pojištění a pro dělníky pojištění nemocenské. Penzijně pojištění byli jen úředníci. Starobně a invalidně pojištění byli horníci, zaměstnanci veřejné správy, soukromí úředníci. Jednou z prvních československých reforem bylo uzákonění osmihodinové pracovní doby šest dní v týdnu. V oblasti sociálního pojištění byl převzat systém z Rakouska – Uherska, který byl pozměněn. Například v nemocenském pojištění byl rozšířen okruh pojištěných, doba vyplácení dávek v nemoci se prodloužila z 26 týdnů na 39 a následně až na rok. Podíl na platbách pojištění se snížil ze dvou třetin na jednu polovinu. Poválečné období sebou nese i další sociální problémy v podobě nezaměstnanosti. V roce 1919 bylo v Čechách 566 tisíc uchazečů o zaměstnání, z nichž se podařilo zaměstnat 231 tisíc. Neuspokojivá situace na trhu práce vedla k uzákonění

podpor v nezaměstnanosti v roce 1918. Zákon č. 63/1918 Sb. stanovil, že podpory se budou vyplácet jen dva měsíce, a to lidem, kteří jsou existenčně závislí na mzdě. Podporu pobírala necelá polovina nezaměstnaných, byla diferencována podle rodinných poměrů a pojištěné mzdy, a to v rozmezí od 0,6 do 5 Kč na den. Vláda musela zajistit výplatu rent pro osoby postižené válkou, jednalo se o vdovy či sirotky po padlých nebo o válečné invalidy. Také byla zavedena ochrana práce žen a mladistvých. S růstem životních nákladů byla zavedena též drahotní výpomoc (Průcha, 2004).

Z tabulky č. 1 je patrné, že rozpočty sestavované pro roky 1919 a 1920 počítaly se silným deficitem. Pro rok 1921 byl plánován jen s mírných schodek. Realita se od očekávání hodně lišila. V roce 1919 byl schodek poloviční oproti předpokladu, v roce 1920 dosáhl stát jen mírného deficitu a v roce 1921 skončilo hospodaření dokonce přebytkem. Tyto rozdíly byly podle autora míněni ovlivňovány vytvářením nově vzniklého státu, výdaje převyšovaly příjmy, rozšiřovaly se okruhy vybíraných daní.

Tab. č. 1: Rozpočty v letech 1919 – 1921 (v mil Kčs)

Rok	Rozpočet			Závěrka		
	výdaje	příjmy	+ přebytek - schodek	výdaje	příjmy	+přebytek - schodek
1919	8 615,3	3 709,7	- 4 905,6	7 195,1	4 376,1	- 2 819,0
1920	14 066,4	10 426,5	- 3 639,9	13 538,4	12 735,7	- 802,7
1921	18 026,5	17 298,9	- 727,6	18 156,5	20 257,5	+ 2 101,0

Zdroj: Vlastní zpracování 2012, dle Spáčila (1947)

2.2 SOCIÁLNÍ POJIŠTĚNÍ A ROZPOČTY V LETECH 1922 - 1929

V Československu počátkem dvacátých o nejdůležitějších problémech rozhodovala tzv. Pětka – mimoparlamentní orgán představitelů pěti politických stran. Mezi významná opatření hospodářské a sociální politiky v tomto období patří omezení podpor v nezaměstnanosti, uzákonění starobního a invalidního pojištění dělnictva. Od roku 1926 bylo rozšířeno povinné sociální pojištění, zahrnovalo nemocenské, úrazové, invalidní, starobní, penzijní, vdovské a sirotčí pojištění i poskytování příspěvku v mateřství a při úmrtí. Československo patřilo v oblasti sociálního pojištění k evropské špičce. Pojištění úředníků soukromého sektoru bylo odváděno do Všeobecného pensijního ústavu, naopak pojištění dělníků bylo koncentrováno do Ústřední sociální

pojišťovny. V roce 1927 proběhla reforma přímých daní a koncem roku 1929 byla česká měna kryta zlatem (Průcha, 2004).

„Nejvýznamnějšími výdajovými položkami státního rozpočtu byly hlavně náklady spojené se splácením a úročením státního dluhu, věcné a osobní výdaje na národní obranu, osobní výdaje ve školství, penze a zaopatřovací platy, správní výdaje v resortu ministerstva financí, výdaje na státní podniky, náklady na veřejnou bezpečnost v resortu ministerstva vnitra, péče o osoby postižené válkou a výdaje spojené se stavbou a koupí veřejných budov“ (Průcha, 2004, s. 196).

V tabulce č. 2 se nacházejí údaje o rozpočtech v období 1922 až 1929. Plánované rozpočty v letech 1922 až 1925 byly tvořeny s mírným deficitem. Naopak podle očekávání se v letech 1926 až 1929 počítalo s mírným přebytkem. Plány pro prvních pět let byly optimističtější než skutečnost. Deficity v tomto období byly více než dvojnásobné oproti plánovanému odhadu. Od roku 1927 se výsledky závěrky dostaly do přebytků. Takovou změnu přinesla reforma přímých daní, která proběhla právě v roce 1927.

Tab. č. 2: Rozpočty v letech 1922 – 1929 (v mil Kčs)

Rok	Rozpočet			Závěrka		
	Výdaje	Příjmy	+přebytek	Výdaje	Příjmy	+přebytek
			- schodek			- schodek
1922	19 813,0	18 884,2	- 928,8	20 640,6	19 081,6	- 1 559,0
1923	19 371,0	18 812,4	- 558,6	19 369,3	16 417,6	- 2 951,7
1924	16 994,0	16 391,3	- 602,7	19 472,5	17 513,4	- 1 959,1
1925	9 573,6	9 301,3	- 272,3	12 578,0	10 837,8	- 1 740,2
1926	9 710,3	10 085,8	+ 375,5	11 729,0	11 657,3	- 71,7
1927	10 743,1	10 763,5	+ 20,4	11 659,7	12 236,1	+ 576,4
1928	10 761,1	10 787,3	+ 26,2	12 853,8	13 137,3	+ 283,5
1929	10 818,6	10 854,1	+ 35,5	11 968,9	12 233,4	+ 264,5

Zdroj: Vlastní zpracování, 2012 dle Spáčila (1947)

2.3 KRIZE A ROZPOČTY V LETECH 1930 - 1938

Po krachu na newyorské burze v roce 1929 zasáhla celý svět krize. Její účinky se v Československu projeví až začátkem třicátých let. Krize zasáhla i státní finance. Výsledek hospodaření se v roce 1931 prohloubil. Vláda reagovala snižováním

výdajových i příjmových položek až do roku 1934. Od roku 1935 se výdaje a příjmy rozpočtu opět začaly zvyšovat. Mezi základní rysy výdajových položek lze zařadit: náklady na umořování a úročení státních dluhů, výdaje na obranu, sociální výdaje byly čerpány převážně na sociální pojištění, penze, nezaměstnané a také na péči o válečné poškozenec. V březnu 1933 vláda vydala tzv. kartelový zákon a zákon o „Půjčce práce“. Tyto zákony přinesly dvě miliardy korun, které byly využity na uhrazení schodku státního rozpočtu. Snížila se i nezaměstnanost. V letech 1933 – 1935 došlo v rámci krize státních financí dokonce k seškrtání platů státních zaměstnanců, omezeny vládní investice, podpory v nezaměstnanosti bylo vydáno v tomto období 550 až 700 milionů Kčs. Údaje z tohoto období jsou znázorněny v tabulce č. 3 (Průcha, 2004).

Tab. č. 3 Rozpočty v letech 1930 – 1938 (v mil Kčs)

Rok	Rozpočet			Závěrka		
	Výdaje	Příjmy	+přebytek - schodek	Výdaje	Příjmy	+přebytek - schodek
1930	10 943,4	10 896,4	+ 53,0	11 791,4	11 555,2	- 226,2
1931	11 410,0	11 415,3	+ 5,3	14 388,1	12 418,6	- 1 969,5
1932	11 140,6	11 145,3	+ 4,7	12 447,3	12 197,6	- 249,7
1933	11 381,2	11 382,8	+ 1,6	12 327,9	10 820,9	- 1 507,0
1934	10 379,9	10 381,1	+ 1,2	11 584,0	10 878,6	- 705,4
1935	10 715,8	10 717,8	+ 2,0	12 889,5	11 233,3	- 1 656,2
1936	10 764,8	10 766,1	+ 1,3	15 203,0	13 443,0	- 1 760,0
1937	11 276,8	11 279,5	+ 2,7	16 608,2	16 617,1	+ 8,9
1938	16 369,2	12 863,3	- 3 505,9	18 486,6	17 375,4	- 1 111,2

Zdroj: Vlastní zpracování 2012 dle Spáčila (1947)

2.4 HOSPODAŘENÍ V OBDOBÍ PROTEKTORÁTU 1939 - 1945

Protektorát vznikl v průběhu roku 1939. Nejasné hranice a další uspořádání měly na za důsledek, že státní rozpočty byly sestavovány až od roku 1941, které nově schvaloval říšský protektor a prezident. Říšské orgány nebyly z rozpočtu financovány (Průcha, 2004).

Protektorátní rozpočet byl rozdělen do tří skupin. První z nich se věnovala vlastní správě, například výdaje a příjmy ministerstev, Nejvyššího kontrolního úřadu. Druhá a nejvýznamnější složka patřila všeobecné pokladní správě, tato složka měla za úkol hájit říšské zájmy. Administrativní aparát byl hrazen z protektorátního rozpočtu. Vlastní

státní správa prošla reorganizací, například Úřad předsednictva byl nahrazen pouhým sekretariátem předsedy vlády, došlo ke zrušení finanční stráže vládním nařízením č. 293/42 Sb. Docházelo k propouštění z armády, tím se zvýšily výdaje na penzi. Německo na sebe penzijní břemeno převzalo, ale pouze administrativně. Byl zřízen matrikulární příspěvek, Němci každoročně libovolně určovali výši toho příspěvku. K českým lidem se ovšem z Německa nedostala ani koruna. Ostatní vládní výdaje se vyvíjely bez dramatických změn. V roce 1943 narostly výdaje na Všeobecnou pokladní správu o 3,3 miliardy K, za tímto prudkým nárůstem stály z větší části tzv. zlevňovací akce. Během protektorátních let bylo do těchto akcí vloženo 3,87 miliard K, ale úspora občanů byla zanedbatelná, roční úspora dosáhla 139 korun. Vývoj výdajů na personální náklady vzrůstal hlavně díky přestěhování státních zaměstnanců z pohraničí do vnitrozemí. Vládní nařízení č. 166/1941 Sb. zmrazilo investiční výstavby na našem území, tím došlo ke snížení výdajů ve státní správě. Následující tabulka č. 4 znázorňuje vývoj výdajů (Průcha, 2004).

Tab. č. 4: Výdaje vlastní správy v letech 1939 – 1943 (v mil Kčs)

	Předpis náležitostí v jednotlivých letech v tis. K				
	1939	1940	1941	1942	1943
Osobní výdaje					
Podle platových nařízeních	2 152,547	2 324,108	2 523,067	3 193,240	3 148,808
Ostatní osobní výdaje	1 743,278	2 238,593	3 056,284	2 449,649	2 573,413
Úhrn osobních výdajů	3 895,825	4 562,701	5 579,351	5 642,889	5 722,221
Věcné výdaje					
Řádné	3 908,269	6 274,710	8 738,477	12 701,738	16 346,065
Mimořádné	2 987,453	2 621,968	3 012,846	2 055,447	3 181,144
Úhrn věcných výdajů	6 895,722	8 896,678	11 751,185	14 757,185	19 257,209
Celkový úhrn výdajů	10 791,547	13 459,379	17 330,674	20 400,074	25 249,430

Zdroj: Vlastní zpracování, 2012 dle MF ČSR 1946

2.5 POVÁLEČNÝ VÝVOJ V LETECH 1945 – 1948

Po skončení války byla hospodářská situace v Československu v katastrofálním stavu. Mnoho lidí zahynulo, spousta jich byla odeslána na práci do zahraničí, či měli zničené zdraví z věznění. Vzdělání budoucích generací bylo přerušeno uzavřením vysokých škol 17. listopadu 1939. Průmyslová výroba byla zničena drancováním dolů, neobnovováním strojů, popřípadě odvozem materiálu a zásob za hranice. Zemědělská výroba byla poškozena devastováním půdy i dobytka. Oblast nemocenského a důchodového zabezpečení, rodinné a vánoční příspěvky měla v poválečných letech značný vliv na životní úroveň obyvatelstva. Byl připraven návrh zákona o národním pojištění, který předpokládal jednotné podmínky pro důchodové pojištění všech zaměstnanců, dělníků i státních zaměstnanců. Návrh byl zaveden zákonem č. 99 z dubna 1948 (Průcha, 2009).

„Národní pojištění se týkalo všech, pojištění bylo povinné a jeho výše byla stanovena procentním vyjádřením (nemocenské pojištění na 5 až 6,8 % z vyměřovacího základu), za zaměstnance jej hradil zaměstnavatel, osoby samostatně výdělečně činně platily za sebe i za svou rodinu, u rolníků se vyměřovací základ počítal z rozlohy pozemků. U nemocenského pojištění se dávky nově vyplácely od prvního dne nemoci, dávky se dělily na peněžní a věcné. Mezi věcné dávky se řadila mimoústavní léčba, léky se poskytovaly zdarma. Nemocenské dávky byly rozděleny do 24 stupňů od 15 do 159 Kčs na den. Pobyt v porodnici a lékařské ošetření bylo poskytováno zdarma. Dávky pomoci v mateřství se vyplácely 18 týdnů ve výši nemocenského, za narozené dítě se jednorázově poskytovalo 2 500 Kčs a dětská vybavička. Existovalo 9 druhů důchodových dávek, šlo o důchody starobní, invalidní, vdovské, manželky, sirotčí, důchody družky a další. Nárok na starobní důchod vznikl po dvacetiletém pojištění v 60 letech nebo minimálně po čtyřletém pojištění v 65 letech. Invalidní důchod se přiznával v případě ztráty nebo silného poklesu pracovní schopnosti. Zaváděly se též důchody pro bezmocné, „výbavné“ po uzavření sňatku a pohřebné. Sociální důchod mohl být přiznán osobám nad 65 let, pokud nesplňovaly nárok na jinou formu důchodových dávek. V roce 1948 činil průměrný roční starobní a invalidní důchod dělníků 18 440 Kčs, soukromých úředníků 24 326 Kčs a důchod státních a veřejných zaměstnanců 28 482 Kčs. Došlo tedy k srovnání předválečných rozdílů mezi důchody“ (Průcha, 2009, s. 216).

Po skončení války nebylo možné hospodařit podle státního rozpočtu, proto byly sestavovány pouze měsíční výkazy, ze kterých je patrné, že nejvyšší podíl na výdajích měly mzdy a platy civilních zaměstnanců, přiděly pro samosprávu a umořování státního dluhu a školství. Státní rozpočty v tomto období byly sestavovány jako schodkové, ovšem docházelo k hospodářskému vzestupu a útlumu investic, proto skutečnost nebyla tak kritická jako v době plánování rozpočtů. Následující tabulka č. 5 zobrazuje poválečný vývoj výdajů (Průcha, 2009).

Tab. č. 5: Rozpočty v letech 1946 – 1948 (mld. Kčs)

Rok	Rozpočet			Skutečnost		
	Výdaje	Příjmy	Schodek v % výdajů	výdaje	Příjmy	Schodek v % výdajů
1946	64,0	37,8	40,9	53,1	45,3	15,0
1947	73,3	48,4	34,0	61,3	58,0	5,4
1948	68,0	56,9	16,3	83,6	75,2	10,0

Zdroj: Vlastní zpracování, 2012 dle Goldmann, Flek (1948)

2.6 ROZPOČTY V LETECH 1949 – 1968

V období od roku 1949 až 1968 došlo ke změnám v příjmové i výdajové části rozpočtů. Socialistické finance byly chápány jako souhrn čtyř složek: státních financí, úvěru, pojištění. V těchto letech byla opuštěna podoba rozpočtů z předválečných let. Výdaje ze státního rozpočtu závisely na plnění plánů, naopak výdaje na sociální zabezpečení měli mandatorní charakter. Děly se do několika skupin, v hospodářství se jednalo především o výdaje na investice. V kulturních a sociálních opatřeních byly zařazeny již výše zmíněné mandatorní výdaje na sociální zabezpečení v nemoci, invaliditě, stáří, mateřství nebo při ztrátě živitele, v šedesátých letech tvořila polovina výdajů právě výdaje na sociální zabezpečení. Další skupinou výdajů byly výdaje na obranu a bezpečnost, které tvořili 8 až 9 % výdajů ze státního rozpočtu. Výdaje na správu byly určeny na správu národních výborů a vrcholných orgánů státní moci. Následující tabulka zobrazuje vývoj výdajů období 1949 - 1968 (Průcha, 2009).

Tab. č. 6: Rozpočty v letech 1953 – 1968 (v mld. Kčs)

Ukazatel	1953	1954 - 55	1956 - 60	1961 – 65	1966 - 68
Příjmy SR (mld. Kčs)	105,8	85,3	101,1	120,2	152,2
Výdaje SR (mld. Kčs)	99,2	82,6	98,9	118,9	151,1
Kulturní a sociální opatření	22,1	32,4	35,3	38,2	39,4
Saldo SR (mld. Kčs)	+ 6,6	+ 2,7	+ 2,2	+ 1,3	+ 1,1

Zdroj: Vlastní zpracování, 2012, HSR, s. 138. Výpočty z ročních údajů

2.7 ROZPOČTY V LETECH 1969 – 1989

Hospodářský vývoj v tomto období lze rozdělit do dvou etap. První zhruba do roku 1975, kdy i přes politické otřesy docházelo k hospodářskému růstu. V druhé etapě se tempo růstu snižovalo, až došlo ke stagnaci. Byl vydán ústavní zákon, který nahradil Ústavu Československé socialistické republiky z roku 1960.

Podle zákona č. 144/70 Sb. byla Státní banka československá přímo svázána s vládou, získala pak větší soběstačnost, nebyla již závislá na ministerstvu financí či jiných centrálních orgánech. Předkládala k projednávání měnové plány, které se zahrnovaly do národohospodářských plánů (zákon č. 144/70 Sb.)

„Podle ústavního zákona o čs. federaci vznikly v roce 1969 v rámci rozpočtové soustavy ČSSR tři státní rozpočty (federace a republik) a dva republikové rozpočty národních výborů, které navazovaly na státní rozpočty republik saldem a účelovými dotacemi. Tři rozpočty federace a republik byly srovnatelné s dřívějším unitárním rozpočtem jen v jejich aritmetickém souhrnu. V roce 1970 došlo k osamostatnění státních rozpočtů a rozpočtů národních výborů“ (Průcha, 2009, s. 833).

Tab. č. 7: Hospodaření státu včetně národních výborů v letech 1969 – 1989

Ukazatel	1969 - 70	1970 – 75	1976	1981 - 50	1986 - 88	1989
Příjmy úhrnem	195,2	243,5	292,0	330,7	385,5	415,4
z toho rozpočty	63,3	81,2	98,8	114,2	139,2	155,8
Rozpočty NV v	32,4	33,1	33,8	34,5	36,1	37,5
Výdaje úhrnem	185,6	239,9	289,8	329,8	383,1	414,9
z toho rozpočty	58,8	78,2	96,6	113,4	136,8	151,8
Rozpočty NV v	31,7	32,6	33,4	34,4	35,7	36,9
Výsledek v mld.	+ 9,6	+ 5,4	+ 2,2	+ 0,9	+ 2,4	+ 0,5
z toho rozpočty	+ 4,5	+ 3,0	+ 2,2	+ 0,8	+ 2,4	+ 0,4

Zdroj: Vlastní zpracování, 2012, HSR a SR (oddíl finance). Výpočty z ročních údajů

Tabulka č. 7 zobrazuje federační rozpočty, které financovaly výdaje na obranu, bezpečnost, zahraniční vztahy, hospodářství, vědu a techniku. Rozpočty republik platily výdaje na kulturní a sociální opatření a výdaje na zdravotnictví a kulturu. (Průcha, 2009).

3 VÝVOJ MANDATORNÍCH VÝDAJŮ V ČR

Následující kapitola je věnována rozboru mandatorních výdajů ČR v období pěti let, od roku 2006 do roku 2010. První část bude věnována sociálním transferům, další podkapitola vývoji mandatorních výdajů nemající charakter sociálních transferů. Třetí část je zaměřena na výdaje jiných právních norem a nakonec předposlední zobrazuje vývoj quasi mandatorních výdajů. Poslední kapitola obsahuje vlastní zhodnocení celkového vývoje mandatorních výdajů.

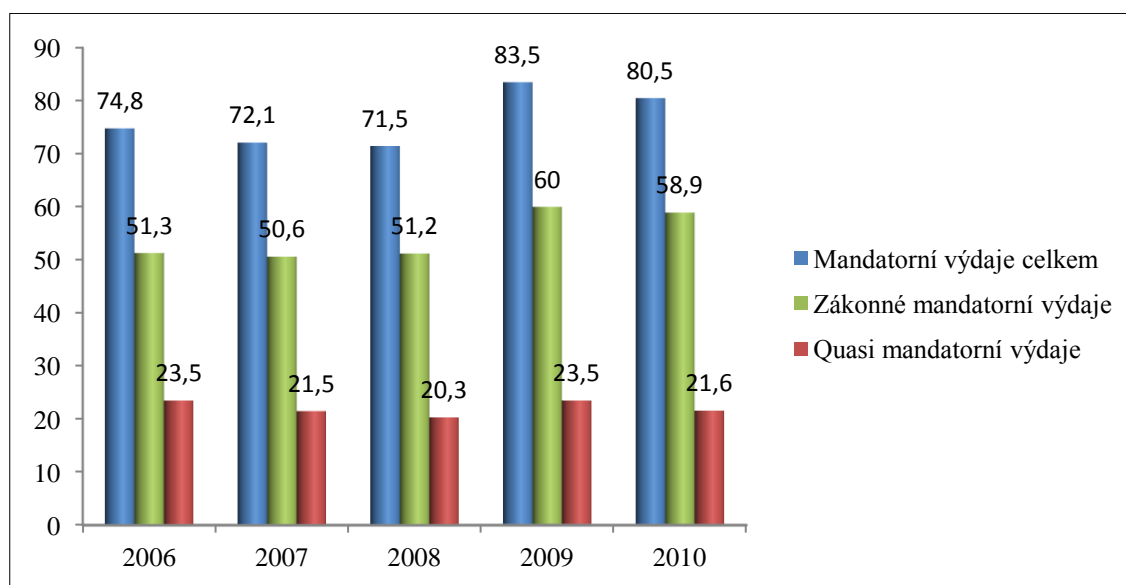
Z pohledu celkových mandatorních výdajů došlo v rozmezí těchto let k nárůstu o 103 862 milionů Kč. Z tabulky č. 8 je patrné, že nejvyšších výdajů bylo dosaženo v roce 2009, v roce 2010 došlo již k mírnému poklesu hodnot o necelých 6 000 mil. Kč.

Tab. č. 8: Přehled mandatorních výdajů v letech 2006 – 2010 (v mil. Kč).

Rok	Zákonné mandatorní výdaje	Quasi mandatorní výdaje	Mandatorní výdaje celkem
2006	523 194	217 255	740 449
2007	554 470	220 081	774 551
2008	581 802	215 752	797 554
2009	621 981	228 911	850 892
2010	628 108	216 203	844 311

Zdroj: Vlastní zpracování (2012), MFČR, Státní závěrečné účty v letech 2006 – 2010

Obr. č. 1: Podíl mandatorních výdajů na příjmech státního rozpočtu (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování (2012), MFČR, Státní závěrečné účty v letech 2006 – 2010

Obrázek č. 1 zobrazuje podíly mandatorních výdajů na příjmech státního rozpočtu. V roce 2009 došlo k největšímu nárůstu zákonných mandatorních výdajů o 8,8 %. Quasi mandatorní výdaje v tomto období kolísají mezi 20 a 24 %. Na celkových mandatorních výdajích se podílejí jen minimálním dopadem. Od roku 2009 se mandatorní výdaje podílejí na příjmech státního rozpočtu 80 %, budoucí příjmy by již nemusely dostatečně pokrýt tyto výdaje.

Mandatorní výdaje je stát povinen platit na základě zákona či jiných právních norem, jejichž výši nelze jen tak ovlivnit. Patří do největší výdajové položky státního rozpočtu. V současné době tvoří až 80 % výdajů v rozpočtu ČR. Rostou skokově, největšího skok byl spojen se sociální reformou v roce 2006, díky které se dostaly na hranici tří pětín výdajů. S vývojem dosáhly již zmíněných čtyř pětín příjmů státního rozpočtu na financování rozvoje (Informační centrum vlády, 2012).

3.1 VÝVOJ SOCIÁLNÍCH TRANSFERŮ

V druhé kapitole byly blíže specifikovány jednotlivé složky sociálních transferů. Právě tato skupina výdajů patří, co do objemu vyplácených dávek, k těm nejobemnějším. Podíl sociálních transferů na výdajích státního rozpočtu postupně roste o několik procentních bodů od 36,5 % v roce 2006 až do výše 39,9 % v roce 2010.

Tab. č. 9: Podíl Sociálních transferů na celkových mandatorních výdajích

Rok	Sociální transfery (v mil. Kč)	Podíl na celkových mandatorních výdajích (v %)
2006	372 954	50,37
2007	413 243	53,35
2008	429 217	53,82
2009	458 842	53,92
2010	461 426	54,65

Zdroj: Vlastní zpracování (2012), MFČR, Státní závěrečné účty v letech 2006 – 2010

Z tabulky č. 9 je zřejmé, že sociální transfery zastávají zhruba polovinu celkových mandatorních výdajů. Mezi roky 2006 a 2007 došlo k nárůstu o 40 289 mil. Kč. Vláda si uvědomuje problematiku této skupiny výdajů. Nelze je radikálně snížit s ohledem na sociální stránku života občanů. Nicméně se růst těchto transferů pokusila omezit v rámci reformy veřejných výdajů zákonem č. 261/2007 Sb. o stabilizaci veřejných

rozpočtů. V porovnání rozdílem meziročních přírůstků výdajů v letech 2006/2007 a 2007/2008, kdy došlo k nárůstu o 15 974 mil. Kč, se snížil meziroční růst sociálních transferů.

Tab. č. 10: Sociální transfery

SOCIÁLNÍ TRANSFERY (v mil Kč.)	ROK				
	2006	2007	2008	2009	2010
Dávky důchodového pojištění	272 911	289 855	312 532	339 788	346 213
Dávky nemocenského pojištění	32 974	34 870	32 072	26 233	22 996
Dávky státní sociální podpory	34 123	48 617	41 970	41 168	40 880
Ostatní sociální dávky	7 159	6 048	7 258	7 107	7 502
Podpory v nezaměstnanosti	7 308	7 016	7 115	15 078	13 355
Ochrana zaměstnan. při platební nesch. zaměstnav.	184	196	150	844	498
Mandatorní soc. dotace zaměstnav.	3 621	4 198	4 119	3 976	4 279
Dávky soc. péče prostř. OkÚ a obcí	14 674				
Transfery na dávky pomoci v hmotné nouzi a na dávky zdravotně postiženým		7 482	5 523	5 751	5 903
Transfery na přísp. na péči dle z. o soc. sl.		14 961	18 478	18 897	19 800

Zdroj: Vlastní zpracování (2012), MFČR, Státní závěrečné účty v letech 2006 – 2010

Transfery na dávky pomoci v hmotné nouzi a na dávky zdravotně postiženým, transfery na příspěvky na péči dle zákona o sociálních službách se od roku 2012 nehledí již jako na transfer, ale jako na výdaj realizovaný přes Úřad práce ČR. Položka mandatorní sociální dotace zaměstnavatelům obsahuje nárokové dotace na základě právních předpisů, které určují výplatu sociálních příspěvků nebo podporují zřízení pracovního místa pro osoby se sníženou pracovní schopností.

3.1.1 Dávky důchodového pojištění

Nejvýznamnější položkou sociálních transferů jsou dávky důchodového pojištění. V období těchto let se výplata zvýšila o 73 302 mil. Kč. V druhé kapitole bylo zmíněno, že mezi dávky důchodového pojištění patří starobní, invalidní, pozůstalostní důchody.

Dávky důchodového pojištění patří do nejzákladnějších dávek vyplácených v našem státě. Zároveň je tento systém financován průběžně v podobě pojistného, které je

sráženo z mezd. Současní zaměstnanci financují výplaty dávek pro lidi v poproduktivním věku. V této oblasti dochází k mnoha reformám, protože systém vyplácení důchodových dávek je z hlediska stárnutí populace dlouhodobě neudržitelným. Prodlužuje se věk odchodu do důchodu, větší důraz bude kladen na druhý pilíř důchodového systému, tedy na osobních odvodech do penzijních fondů na svůj soukromý účet, ze kterého po celou dobu produktivního věku nebude možné peníze vybrat ani z něj odejít. Třetím pilířem je myšleno přeměněné penzijní připojištění.

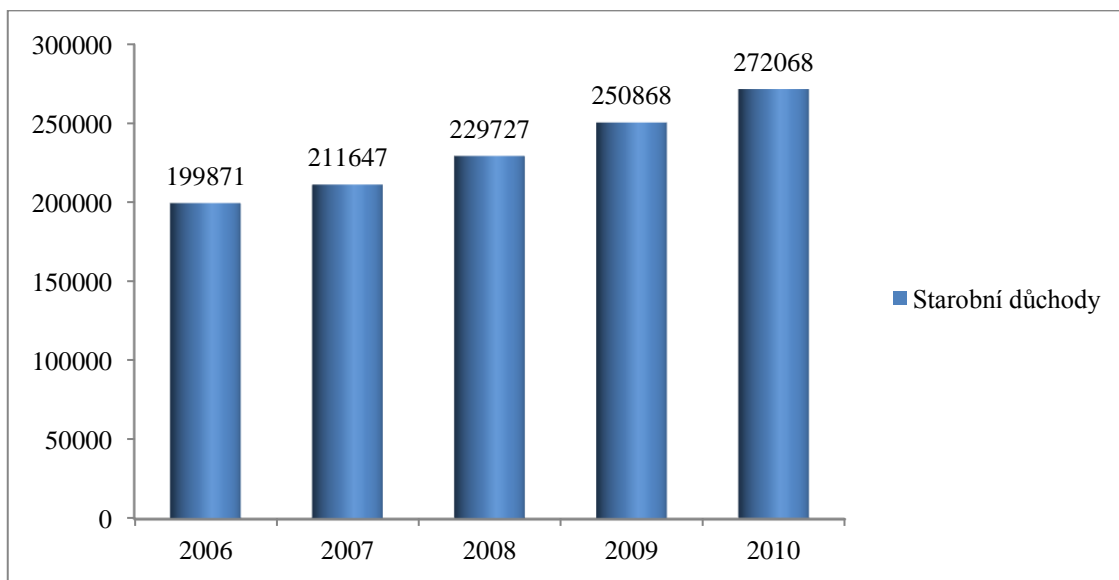
Tab. č. 11: Vývoj dávek důchodového pojištění

Rok	Dávky důchodového pojištění (v mil. Kč)		
	Starobní důchody	Invalidní důchody	Pozůstalostní důchody
2006	199 871	49 268	23 772
2007	211 647	53 036	25 159
2008	229 727	56 825	25 968
2009	250 868	61 386	27 523
2010	272 068	47 457	26 681

Zdroj: Vlastní zpracování (2012), MFČR, Státní závěrečné účty v letech 2006 – 2010

Z tabulky č. 11 je patrné, že největší objemové zastoupení v dávkách důchodového pojištění mají starobní důchody, v roce 2006 bylo vynaloženo 73,2 % na výplatu starobních důchodů. Rozpočtovaný objem výdajů na dávky důchodového pojištění byl v roce 2006 272,8 mld. Kč. Zákon č. 584/2006 Sb. navýšil původní rozpočet na dávky důchodového pojištění o 9,3 mld. Kč. K tomuto zvýšení vedla valorizace důchodů a zvýšený počet důchodců. Důchody invalidními jsou myšleny jak částečně invalidní, tak i plné. V roce 2007 byla státním rozpočtem určena částka 287,4 mld. Kč, musela být díky valorizaci navýšena usnesením vlády č. 290/2007 o více než 2,3 mld. Kč. Zákon č. 178/2008 Sb., nabyt účinnosti od května 2008. S tímto zákonem byla provedena mimořádná valorizace, kterou došlo ke zvýšení výdajů oproti rozpočtovaným o 6,7 mld. Kč. V roce 2009 byla hodnota rozpočtovaných důchodů 336,6 mld. Kč, která byla navýšena částkou 2,5 mld. Kč zákonem č. 423/2009 Sb.. Rok 2010 přinesl změnu ve vyplácení dávek důchodového pojištění, začátkem roku nebyla provedena valorizace důchodů, došlo k postupnému zvyšování hranice odchodu do důchodu, doby pojištění potřebné pro výplatu dávek.

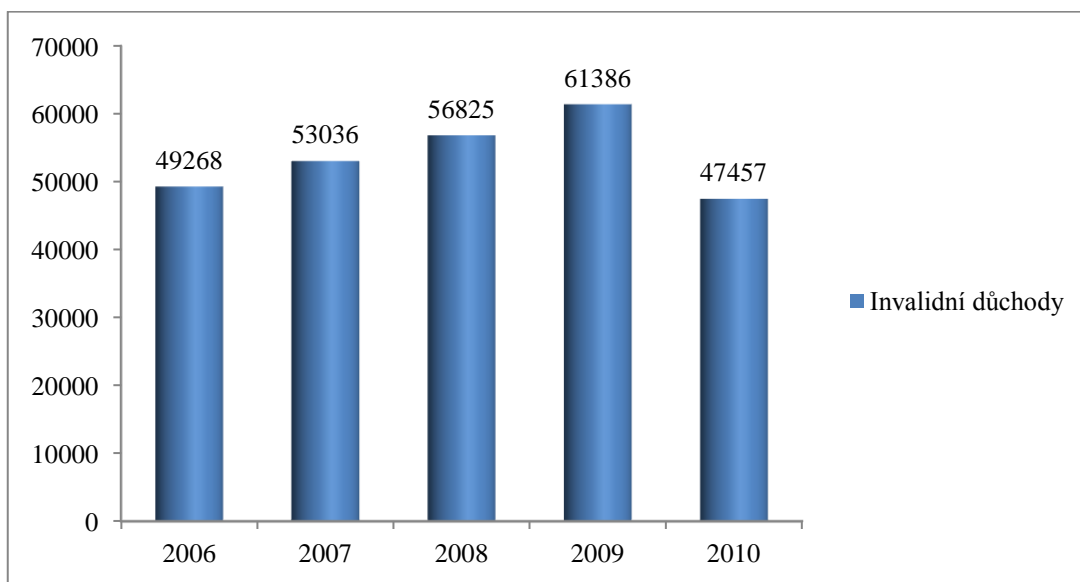
Obr. č. 2: Vývoj starobních důchodů (v mil. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování (2012), MFČR, Státní závěrečné účty v letech 2006 – 2010

Obrázek č. 2 zobrazuje rostoucí tendenci ve vývoji starobních důchodů v ČR. Mezi roky 2006 a 2007 došlo k nárůstu dávek o 5,89 %. Tempo růstu se v dalším meziročním období zvýšilo na 8,54 %. V následujícím období dosahovalo již 9,2 %. Reforma v roce 2009 přinesla nepatrné snížení meziročního tempa o 8,45 %.

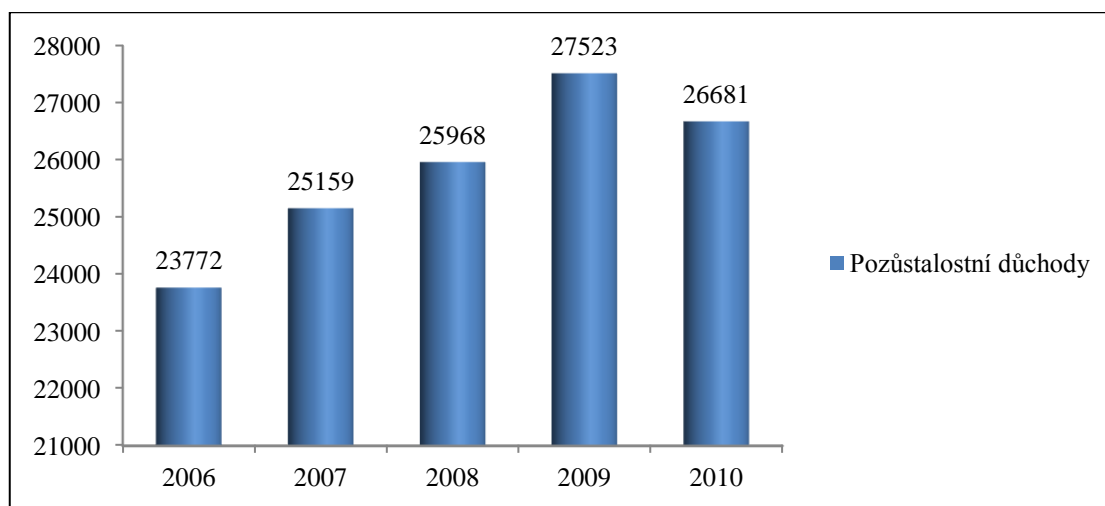
Obr. č. 3: Vývoj invalidních důchodů (v mil. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování (2012), MFČR, Státní závěrečné účty v letech 2006 – 2010

Meziroční tempo růstu výdajů na invalidní důchody bylo v období 2006/2007 7,64 %. Následující období přineslo jen nepatrný pokles růstu na 7,14 %. Naopak v období 2009/2008 došlo k zvýšení na 8,03 %. V posledním sledovaném období došlo k rapidnímu poklesu výdajů, částky vyplacené v roce 2010 byly nižší o 22,69 %.

Obr. č. 4: Vývoj pozůstalostních důchodů (v mil. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování (2012), MFČR, Státní závěrečné účty v letech 2006 – 2010

Obrázek č. 4 zachycuje vývoj pozůstalostních důchodů v letech 2006 – 2010. Mezi lety 2006 a 2007 došlo k nárůstu výdajů o 5,83 %. V období následujícím pokleslo tempo růstu na 3,22 %. Mezi roky 2008 a 2009 vzrostly výplaty pozůstalostních důchodů o 5,99 %. Období let 2009 a 2010 vykazuje mírný pokles objemu dávek o 3,01 %.

3.1.2 Dávky nemocenského pojištění

Dávky nemocenského pojištění jsou čerpány občany v produktivním věku. Jedná se o dávky nemocenského, ošetrovného, peněžité podpory v mateřství. Tyto dávky jsou vypláceny z pojistného, které si hradí ekonomicky aktivní občané z mezd.

Z údajů v tabulce č. 10 je patrné, že objem vyplácených finančních prostředků se v průběhu analyzovaného období změnil z 32 974 mil. Kč v roce 2006 na 22 996 mil. Kč. Největší pokles je zaznamenán mezi rokem 2008 a 2009, a to o 5 839 mil. Kč. V roce 2008 byla přijata mnohá vládní opatření za účelem snížit množství čerpaných prostředků, ale hlavně zamezit jejich neoprávněnému čerpání.

Tab. č. 12: Vývoj dávek nemocenského pojištění v období 2006 - 2010

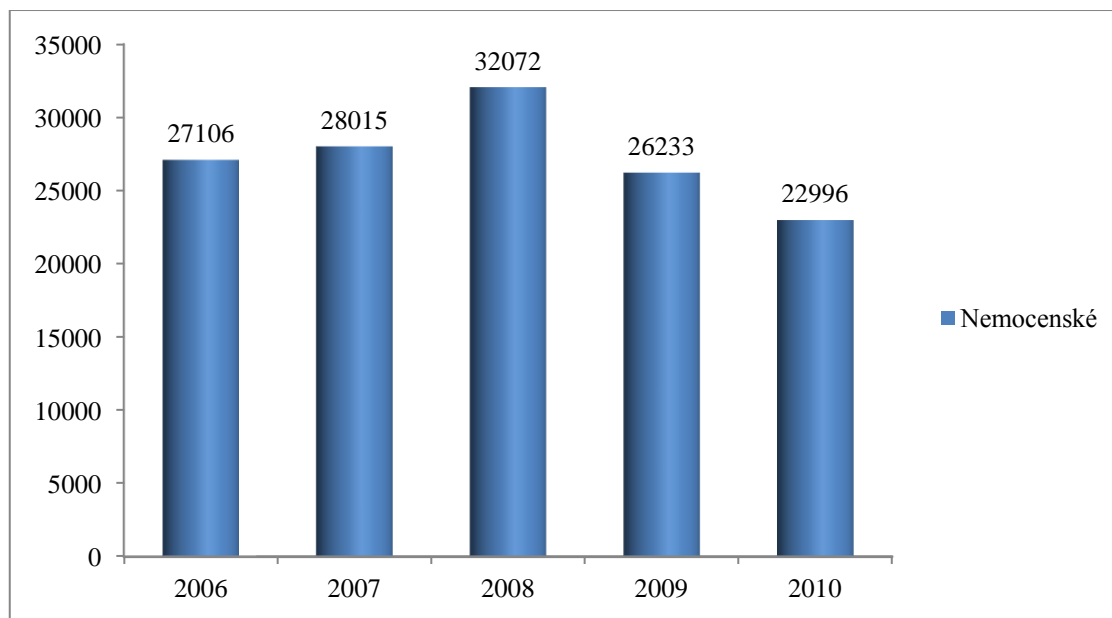
Rok	Dávky nemocenského pojištění (v mil. Kč)		
	Nemocenské	Ošetrovné	Peněžitá pomoc v mateřství
2006	27 106	825	5 039
2007	28 015	893	5 957
2008	24 891	811	6 363
2009	18 340	729	7 160
2010	15 065	431	7 496

Zdroj: Vlastní zpracování (2012), MFČR, Státní závěrečné účty v letech 2006 – 2010

Tabulka č. 12 zobrazuje vývoj dávek nemocenského pojištění, v tabulce jsou uvedeny výdaje na nemocenské, ošetrovné a peněžitou pomoc v mateřství. V roce 2006 připadalo na výplatu nemocenského 27 106 mil. Kč, v roce 2007 bylo rozpočtováno 26,4 mld. Kč, skutečnost se lišila o 1,6 mld. Kč. Částky pro denní vyměřovací základy u dávek nemocenského pojištění vzrostly z 510 Kč na 550 Kč a ze 730 na 790 Kč. Na peněžitou pomoc v mateřství bylo v roce 2006 vyplaceno 5 039 mil. Kč. Meziroční nárůst dávky byl o 918 mil. Kč. Podpora při ošetrování člena rodiny v roce 2006 činila 825 mil. Kč, meziroční nárůst v roce 2007 68 mil. Kč. Změny mezi roky 2006 a 2007 zapříčinily změny v částkách pro vyměřování denních základů, ale i zvýšení minimální mzdy. V roce 2008 došlo k dalším změnám ve výplatě těchto dávek. Po první tři dny pracovní neschopnosti nedostával zaměstnanec nemocenské, toto rozhodnutí bylo zrušeno Ústavním soudem, byla sjednocena doba peněžité pomoci v mateřství jak pro vdanou, tak pro svobodnou matku. Díky těmto reformám došlo ke snížení výdajů. V případě nemocenské o 3 124 mil. Kč, u ošetrovného došlo ke snížení o 82 mil. Kč, naopak u peněžité pomoci v mateřství došlo k nárůstu o 406 mil. Kč. V roce 2009 nabyly odložené účinnosti zákon č. 187/2006 Sb., který stanovuje následující. Zaměstnanci není během prvních 14ti dní vypláceno nemocenské, ale náhrada mzdy od zaměstnavatele, například přibyla i třetí redukční hranice pro výpočet vyměřovacích základů. V důsledku těchto změn došlo u nemocenské k meziročnímu poklesu o 6 551 mil. Kč, ošetrovné se snížilo o 82 mil. Kč, peněžitá pomoc v mateřství opět meziročně vzrostla o 797 mil. Kč. Pro rok 2010 byly schváleny změny ve výpočtu nemocenské, byla stanovena shodná hranice po celou dobu trvání pracovní neschopnosti. Ve výplatě

nemocenské došlo k poklesu o 3 275 mil. Kč, v případě ošetřovného se výplata snížila téměř o polovinu na 431 mil. Kč, peněžitá pomoc v mateřství naopak vzrostla o 336 mil. Kč.

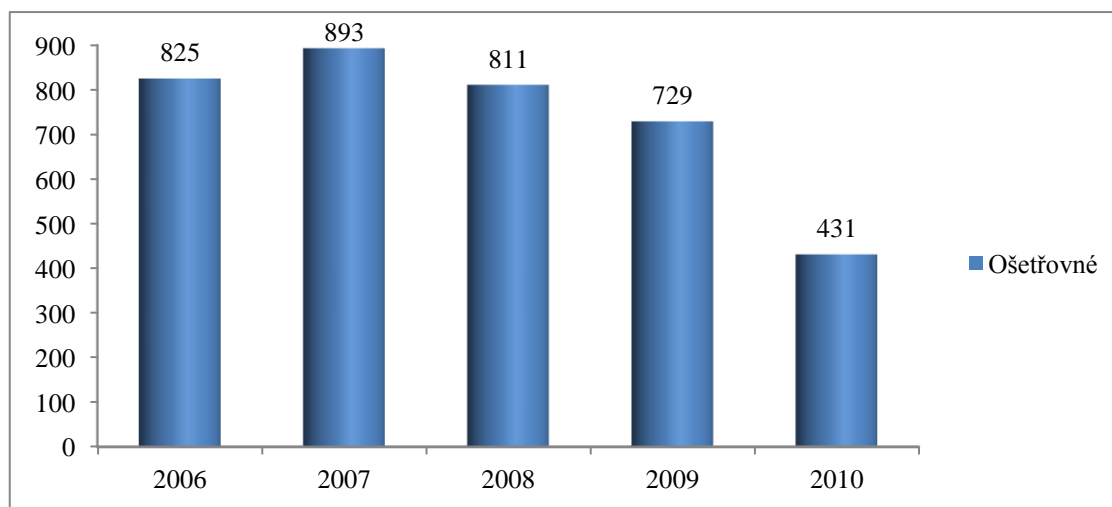
Obr. č. 5: Vývoj dávek nemocenské (v mil. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování (2012), MFČR, Státní závěrečné účty v letech 2006 – 2010

Obrázek č. 5 zobrazuje vývoj dávek nemocenské ve zvoleném období. Mezi roky 2006 až 2008 měly výdaje rostoucí charakter. Rok 2009 přinesl změnu ve vyplácení nemocenského, od tohoto roku mají výdajové složky klesající trend.

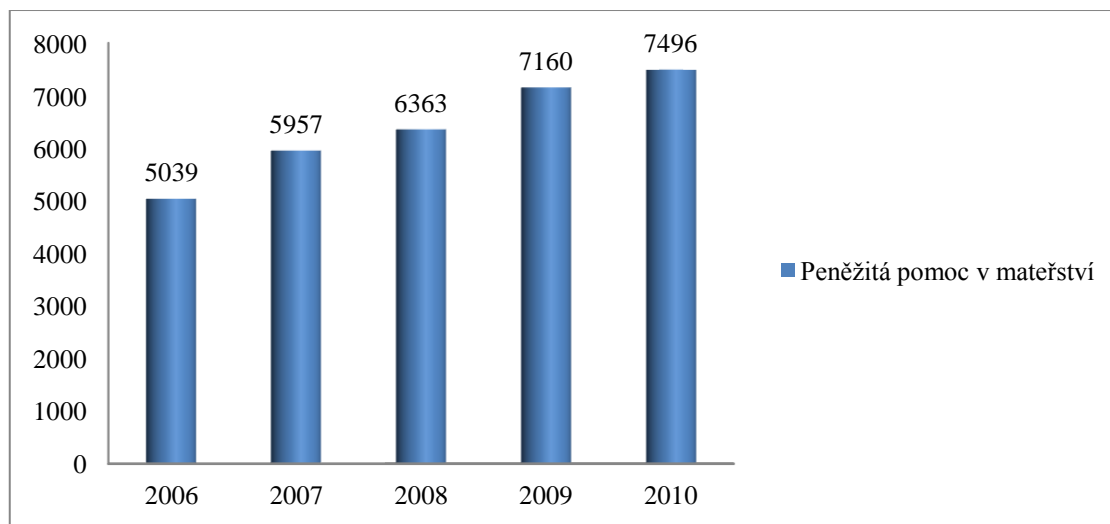
Obr. č. 6: Vývoj ošetřovného (v mil. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování (2012), MFČR, Státní závěrečné účty v letech 2006 – 2010

Obrázek č. 6 zobrazuje vývoj ošetřovného. Názorně poukazuje na to, že v roce 2008 byla vyplacena nejvyšší částka 893 mil. Kč. Od roku 2008 dochází ke klesajícímu trendu ve vyplácení dávek. V roce 2010 dokonce poklesly na 431 mil. Kč.

Obr. č. 7: Vývoj peněžité pomoci v mateřství (v mil. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování (2012), MFČR, Státní závěrečné účty v letech 2006 – 2010

Obrázek č. 7 znázorňuje vývoj peněžité pomoci v mateřství. Tato dávka má po celou dobu sledovaného období rostoucí trend. V roce 2008 došlo ke sjednocení doby vyplácení této dávky pro vdanou i svobodnou matku. V tomto období došlo k nárůstu o 2 457 mil. Kč, které musely být vynaloženy.

3.1.3 Dávky státní sociální podpory

Dávky státní sociální podpory jsou určeny rodinám s nízkými příjmy, například sociální příplatek, příspěvek na bydlení, porodné. V kapitole dva již byly tyto dávky podrobněji specifikovány.

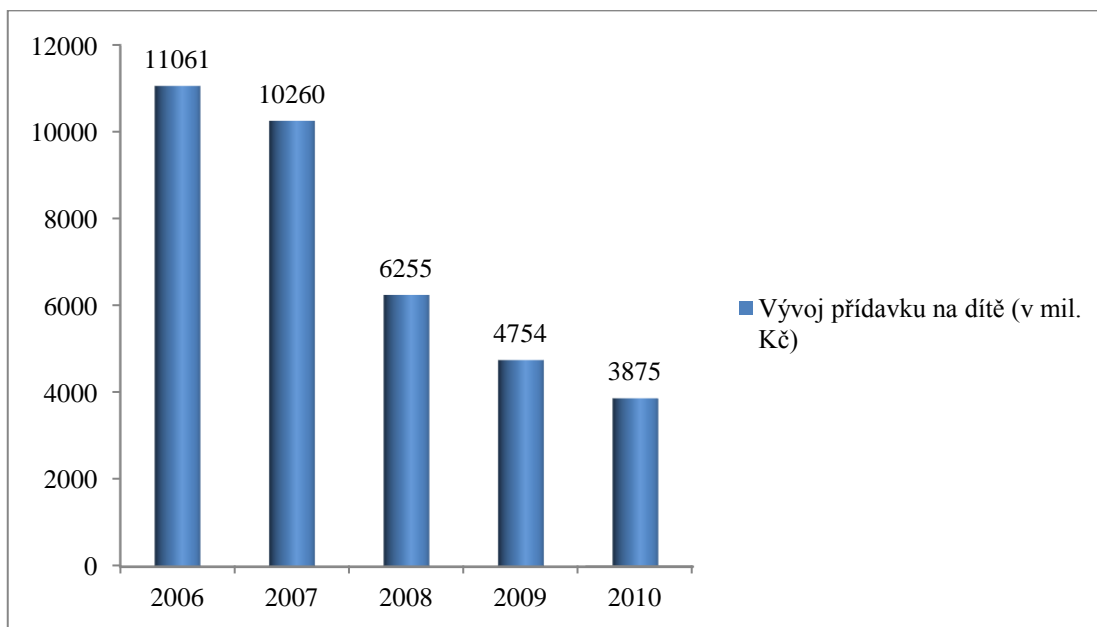
Tab. č. 13: Vývoj dávek státní sociální podpory v období 2006 – 2010

Dávky státní soc. podpory (v mil. Kč)	2006	2007	2008	2009	2010
Přídavek na dítě	11 061	10 260	6 255	4 754	3 875
Sociální příplatek	4 429	4 626	3 192	2 980	3 117
Příspěvek na bydlení	2 300	1 576	1 629	2 291	3 533
Rodičovský příspěvek	13 543	28 708	28 325	28 622	27 765
Dávky pěstounské péče	591	774	846	927	1 009
Porodné	1 591	2 098	1 647	1 579	1 565
Pohřebné	513	510	71	17	16

Zdroj: Vlastní zpracování (2012), MFČR, Státní závěrečné účty v letech 2006 – 2010

Přídavek na dítě v roce 2006 činil 11,1 mld Kč a byl poskytován rodinám, jejichž příjem byl pod trojnásobkem životního minima. V roce 2007 došlo ke změně v posuzování nároku na tento přídavek, dávka byla přiznána pokud nezaopatřené dítě žilo v rodině s příjmem maximálně do čtyřnásobku životního minima, i přes výše zmíněné opatření klesl roční výdaj o 801 mil. Kč. V roce 2008 byla opět změněna hranice pro přiznání nároku na výplatu dávky, a to na 2,4 násobek životního minima. Snížením hranice pro přiznání z čtyřnásobku na 2,4 násobek mělo za následek znatelné snížení počtu příjemců dávky. Došlo k poklesu výdajů na dávku o 39 %, meziroční pokles tedy činil 4 mld. Kč. V druhé polovině roku 2009 došlo k navýšení hranice na 2,5 násobek životního minima, zákon č. 362/2009 Sb. snížil částku měsíčního přídavku o 50 Kč, zároveň opět snížil hranici pro přiznání nároku na 2,4 násobek, proto došlo k meziročnímu poklesu o 879 mil. Kč.

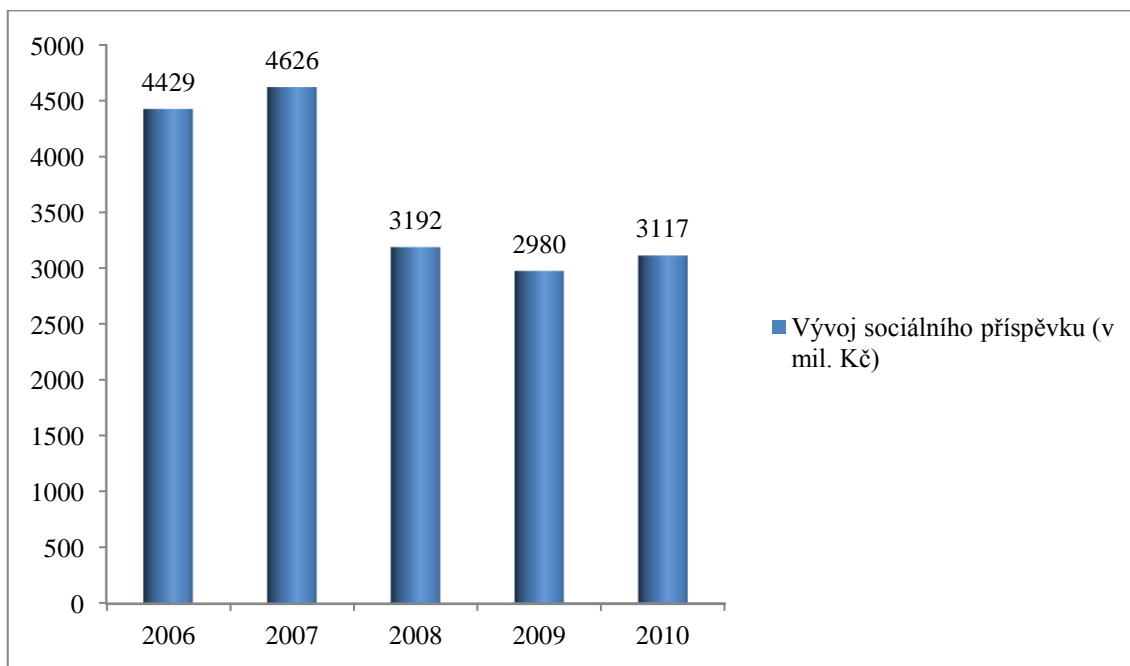
Obr. č. 8: Vývoj přídatku na dítě (v mil. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování (2012), MFČR, Státní závěrečné účty v letech 2006 – 2010

Na sociální příplatek bylo v roce 2006 vynaloženo 4,4 mld. Kč. Hranice pro přiznání nároku nesměla překročit 1,6 násobek životního minima za předchozí kalendářní čtvrtletí. V roce 2007 byla tato hranice zvýšena na 2,2 násobek, díky zvýšení hranice došlo k nárůstu výdajů o 197 mil. Kč. V roce 2008 se hranice snížila na 2,0 násobek životního minima, výdaje na zmíněnou dávku poklesly o 1 434 mil. Kč. V roce 2009 došlo k dalšímu zpřísnění podmínek pro přiznání nároku na dávky, s pomocí tohoto opatření došlo k meziročnímu snížení o 212 mil. Kč.

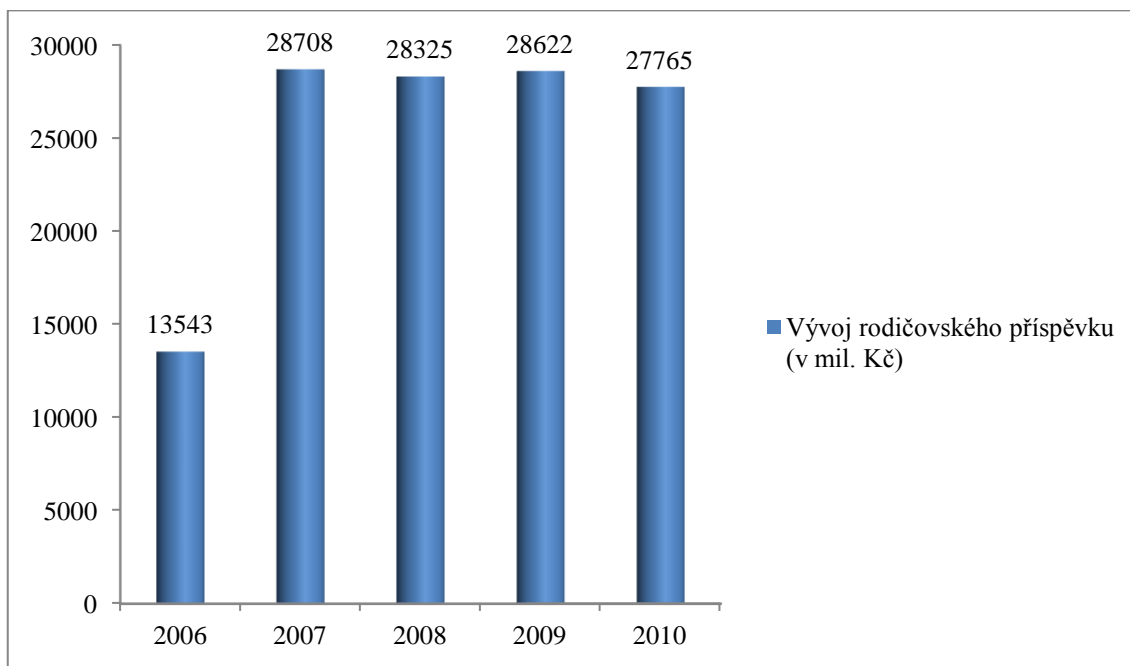
Obr. č. 9: Vývoj sociálního příspěvku (v mil. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování (2012), MFČR, Státní závěrečné účty v letech 2006 – 2010

Rodičovský příspěvek v roce 2006 činil 13,5 mld. Kč, měsíční výše příspěvku činila 3 696 Kč, tedy 1,54 násobku životního minima. V roce 2007 byla výše měsíčního příspěvku 7 582 Kč, proto meziroční nárůst činil 15 165 mil. Kč. Od roku 2008 byl zaveden nový systém vyplácení rodičovského příspěvku. Nově bylo možné si vybrat počet let, po které bude příspěvek vyplácen, celková vyplacená částka byla 262 200 Kč. Objem vyplacených dávek meziročně klesl o 383 mil. Kč. V roce 2009 vzrostl měsíční příspěvek z 7 582 Kč na 7 600 Kč u volby příspěvku na 4 roky, meziroční nárůst výdajů činil 297 mil. Kč. V roce 2010 došlo k mírnému poklesu

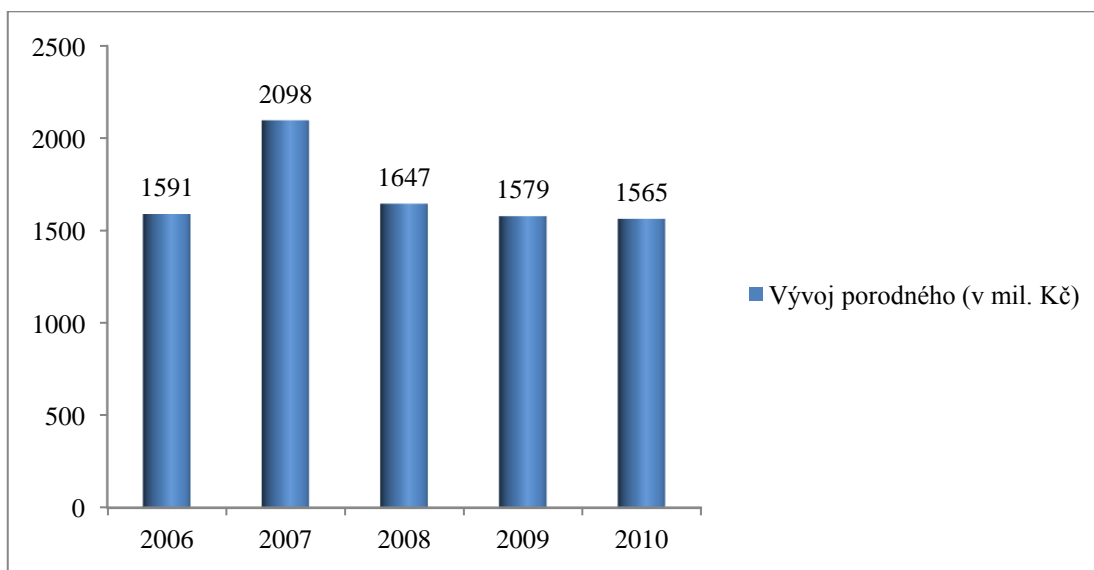
Obr. č. 10: Vývoj rodičovského příspěvku (v mil. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování (2012), MFČR, Státní závěrečné účty v letech 2006 – 2010

Porodné v roce 2006 činilo 1,6 mld. Kč. Právě od tohoto roku se změnila částka z 5-ti násobku na 10-ti násobek životního minima. Od roku 2007 se opět zvedla na 11,1 násobek životního minima, bylo vyplaceno o 507 mil. Kč více. V roce 2008 byla zavedena pevná částka 13 000 Kč, meziroční rozdíl činil 451 mil. Kč. Poslední dva roky zaznamenaly jen mírné poklesy ve vyplácených dávkách.

Obr. č. 11: Vývoj porodného (v mil. Kč)

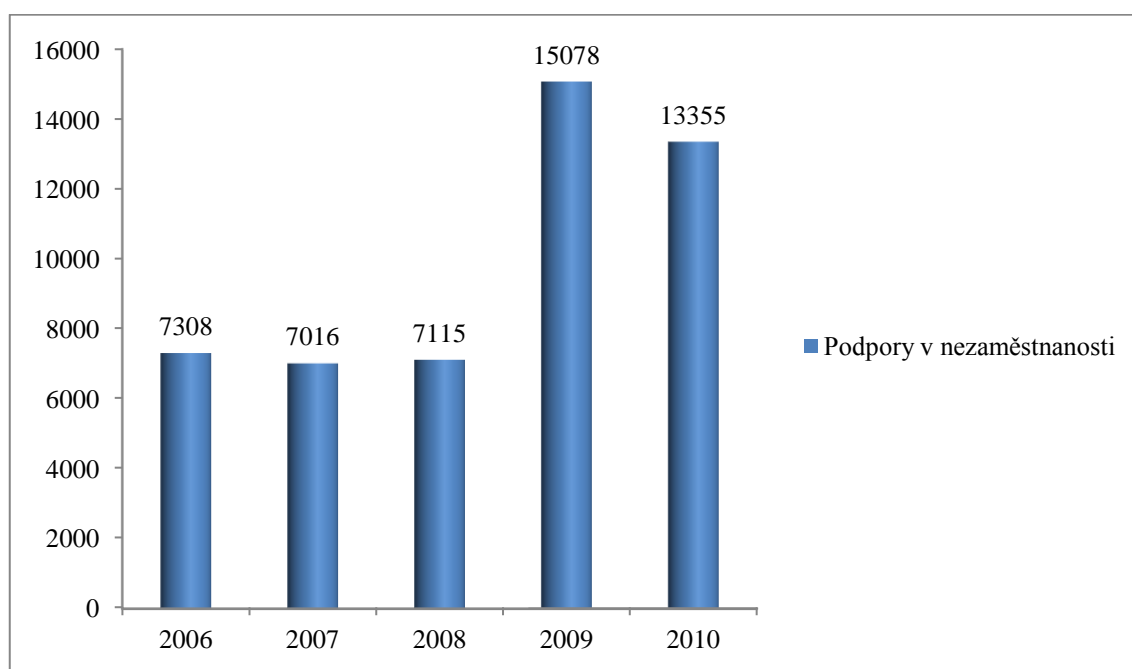

Zdroj: Vlastní zpracování (2012), MFČR, Státní závěrečné účty v letech 2006 – 2010

3.1.4 Podpory v nezaměstnanosti

Podpora v nezaměstnanosti se řadí mezi pasivní politiku. Do této skupiny jsou zařazeny podpora v nezaměstnanosti a podpora při rekvalifikaci. Obě dvě tyto dávky, jsou vypláceny občanům, kteří přišli o zaměstnání. Bližší specifikace byla provedena v druhé kapitole.

Obr. č. 12: Vývoj podpory v nezaměstnanosti v letech 2006 – 2010 (v mil. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování (2012), MFČR, Státní závěrečné účty v letech 2006 – 2010

V roce 2006 bylo rozpočtováno 7,3 mld. Kč na výplatu těchto dávek. Podpora v nezaměstnanosti byla vykázána ve výši 6,3 mld. Kč. Došlo k poklesu občanů evidovaných na Úřadech práce oproti předešlému roku. Zaměstnavatelé, kteří zaměstnávali polovinu svých zaměstnanců se zdravotním postižením, byli podporováni příspěvkem.

Pro rok 2007 byly tyto výdaje plánovány ve výši 7,2 mld. Kč. Celková částka, která byla vyplacena na podporu v nezaměstnanosti, činila, 6,6 mld. Kč, jedná se tedy o mírný nárůst o 0,3 % oproti předešlému roku. Průměrná roční míra nezaměstnanosti oscilovala kolem 6,6 %, což je méně než v roce 2006. Příloha B zobrazuje vývoj míry nezaměstnanosti v letech 1996 – 2010.

V roce 2008 byl predikován vývoj podpory v nezaměstnanosti ve výši 7,0 mld. Kč. Skutečnost mírně překročila rozpočet. Na dávky bylo vyplaceno 7,1 mld. Kč. Konkrétně podpora v nezaměstnanosti byla ve výši 6,8 mld. Kč. Vývoj míry nezaměstnanosti v první polovině roku kolísal 5,3 %. Ve třetím čtvrtletí došlo k rostoucímu trendu. Snižoval se počet volných pracovních míst. Průměrná měsíční podpora v nezaměstnanosti činila 5 309 Kč.

Rok 2009 se nesl ve znamení hospodářské krize a s ní spojeným růstem nezaměstnanosti. Rozpočtována byla výplata 5,0 mld. Kč na tyto dávky. Skutečně bylo vyplaceno 15,1 mld. Kč. Různými nařízeními vlády či usnesením rozpočtového výběru byl navýšen rozpočet této skupiny mandatorních výdajů na 15,7 mld. Kč. Uchazečům o zaměstnání bylo vyplaceno 14,7 mld. Kč. Míra nezaměstnanosti vzrostla na 9,2 %.

Schválená výše rozpočtu na rok 2010 byla 14,3 mld. Kč. Došlo ke snížení výdajů na tyto dávky, celkově byla vyplacena částka 13,4 mld. Kč. Na podporu v nezaměstnanosti bylo vynaloženo 12,8 mld. Kč. Míra nezaměstnanosti vzrostla na 9,6 %.

3.2 VÝVOJ MANDATORNÍCH VÝDAJŮ NEMAJÍCÍ CHARAKTER SOCIÁLNÍCH TRANSFERŮ

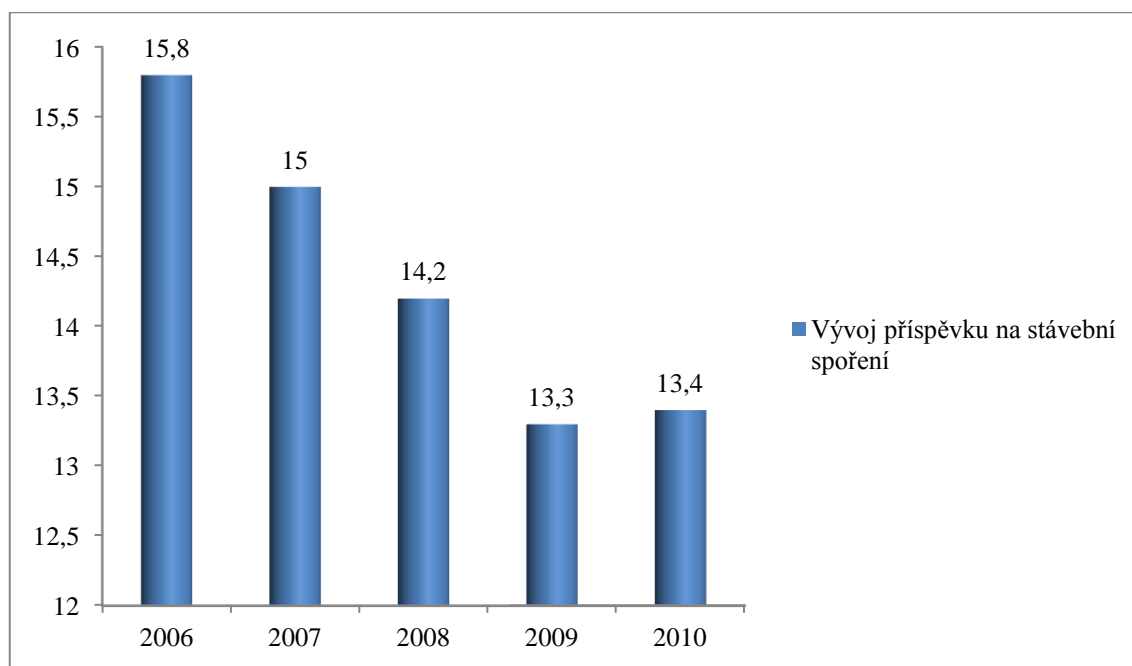
Jedná se o platby státu, které jsou dané zákonem, ale nejsou svou povahou brány za sociální pomoc obyvatelstvu. Z možných příspěvků byl zvolen a blíže specifikován vývoj následujících dvou, příspěvku na podporu stavebního spoření a státní příspěvek k penzijnímu připojištění. U prvního zmíněného příspěvku došlo k radikální změně na konci roku 2003, kdy se, počínaje novým rokem, snížila státní podpora ze 4 500 Kč na 3 000 Kč, v důsledku tohoto snížení docházelo ke snižování celkových výdajů.

3.2.1 Příspěvek na podporu stavebního spoření

Z obrázku č. 13 je zjevné, že v roce 2006 vyplatilo Ministerstvo financí na účet stavebních spořitelů částku 15,8 mld. Kč, celková částka se oproti roku 2005 snížila o celá 2 %. Pro rok 2007 byla celková vyplacená částka 14,976 mld. Kč, oproti předchozímu roku došlo ke snížení o 5 %, k tomuto snížení přispěl hlavně úbytek smluv z let před 1. 1. 2004, smlouvy uzavřené před tímto datem měly maximální státní příspěvek 4 500 Kč, ty uzavřené po tomto datu jen 3 000 Kč. V roce 2008 došlo

k poklesu výdajů na příspěvek o 5 %, celková vyplacená částka činila 14 220 mil. Kč. V roce 2009 došlo opět úbytkem smluv uzavřených před koncem roku 2003 ke snížení výdajů o 6,7 %, celková výše byla 13 261,7 mil. Kč. Rok 2010 přinesl menší nárůst v objemu vyplacených prostředků a to o 1 %, celková výše činila 13,4 mld. Kč.

Obr. č. 13: Vývoj příspěvku na podporu stavebního spoření (v mld. Kč)

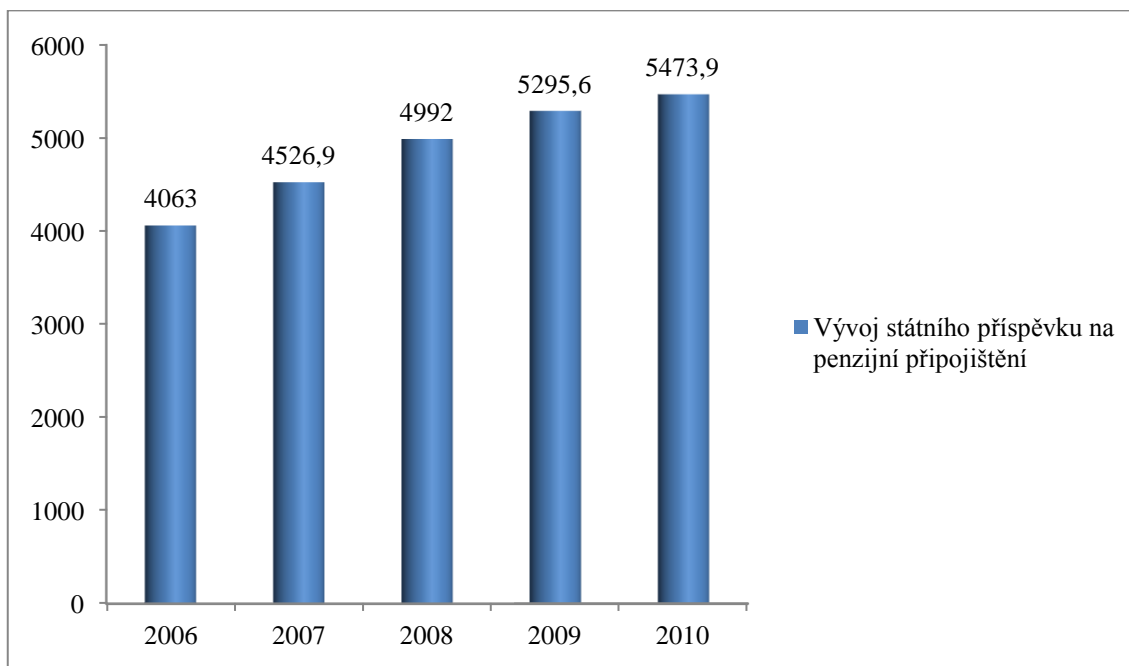

Zdroj: Vlastní zpracování (2012), MFČR, Státní závěrečné účty v letech 2006 – 2010

3.2.2 Státní příspěvek k penzijnímu připojištění

V roce 2006 byla celková vyplacená částka 4 063 mil. Kč. Rozpočet pro tento rok předpokládal čerpání ve výši 4 mld. Kč. Výše vyplacené částky se oproti roku 2005 zvedla o 13 %, i přestože se průměrná výše příspěvku zvedla o necelé 3 Kč. Zvýšený růst příspěvku je příkládán snížení počtu penzijních fondů na jednu čtvrtinu původních. Rok 2007 nepřinesl změnu ohledně trendu neustále se zvyšujících počtů uzavřených smluv, schválený rozpočet 4,5 mld. Kč byl navýšen o 26,9 mil Kč, celková vyplacená částka se rovnala 4 526,9 mil. Kč. V následujícím roce se předpokládal nárůst na 5,1 mld. Kč, skutečnost byla ovšem nižší. Celkový objem vyplacených prostředků činil 4 992 mil. Kč. V důsledku stále vyšší dynamiky růstu počtu uzavřených smluv a zvyšujícímu se průměrnému měsíčnímu příspěvku od účastníků, byla celková vyplacená částka za rok 2009 rovna 5 295,6 mil. Kč. V roce 2010 byla celková vyplacená částka 5 473,9 mil. Kč. Grafický vývoj znázorňuje obrázek č. 14.

Obr. č. 14: Vývoj státního příspěvku k penzijnímu připojištění (v mil. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování (2012), MFČR, Státní závěrečné účty v letech 2006 – 2010

3.3 VÝVOJ OSTATNÍCH MANDATORNÍCH VÝDAJŮ VYPLÝVAJÍCÍCH Z JINÝCH PRÁVNÍCH NOREM

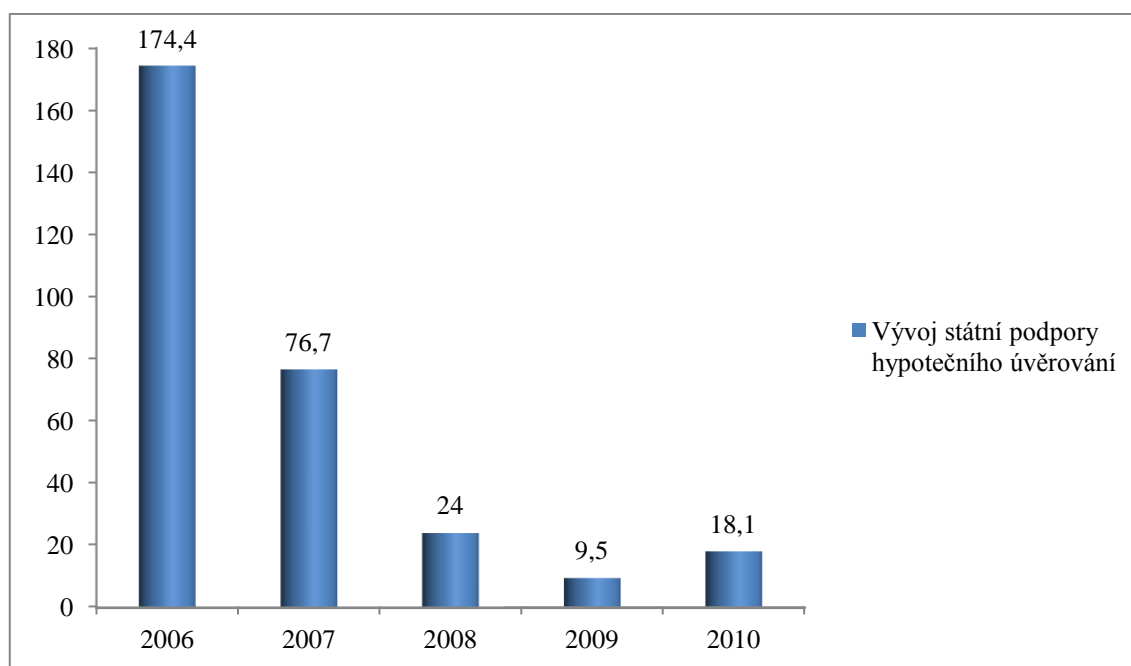
Z následující skupiny výdajů byla si pro ukázkou meziročního vývoje vybrána státní podpora hypotečního úvěrování, odvody a příspěvky do rozpočtu Evropské unie.

3.3.1 Státní podpora hypotečního úvěrování

Obrázek č. 15 graficky znázorňuje vývoj státní podpory hypotečního úvěrování. V roce 2006 bylo zrušeno nařízením vlády č. 33/2004 Sb. původní nařízení, které podporovalo hypoteční úvěrování od roku 1995. V tomto roce klesla podpora tohoto způsobu financování bydlení na 0 % pro nově uzavřené či aktualizované smlouvy. Státní rozpočet počítal s čerpáním 300 mil. Kč, díky již výše zmíněnému nařízení kleslo čerpání na 58 % předpokládané částky, tedy na 174,4 mil Kč. V roce 2007 bylo rozpočtováno na podporu bytové výstavby 55 mil Kč, čerpáno bylo celkově 76,7 mil Kč. V roce 2008 byla rozpočtována nulová dotace na nově uzavřené smlouvy, na podporu bytové výstavby bylo ovšem vyčleněno 63,5 mil. Kč, skutečně odčerpaná částka činila pouze 24 mil. Kč. Pro rok 2009 byla opět vyhlášena nulová procentní podpora hypotečního úvěrování, pro podporu bytové výstavby byla stanovena ve výši

1 %. V rozpočtu byl plánován objem čerpaných částek ve výši 42 mil. Kč, ve skutečnosti bylo odčerpáno pouhých 9,5 mil. Kč. Pro rok 2010 platí, že rozpočtovaná částka na podporu bytové výstavby se rovnala hodnotě 47 mil. Kč, skutečný objem výdajů byl pouze 18,1 mil. Kč. Jak ukazuje vývoj ve všech sledovaných letech, rozpočtovaná částka v průměru přesahovala 60 % skutečně odčerpaných zdrojů. Za tímto faktem stojí skutečnost, že nelze dopředu odhadnout roční úrokovou míru podpory bytové výstavby.

Obr. č. 15: Vývoj státní podpory hypotečního úvěrování (v mld. Kč)

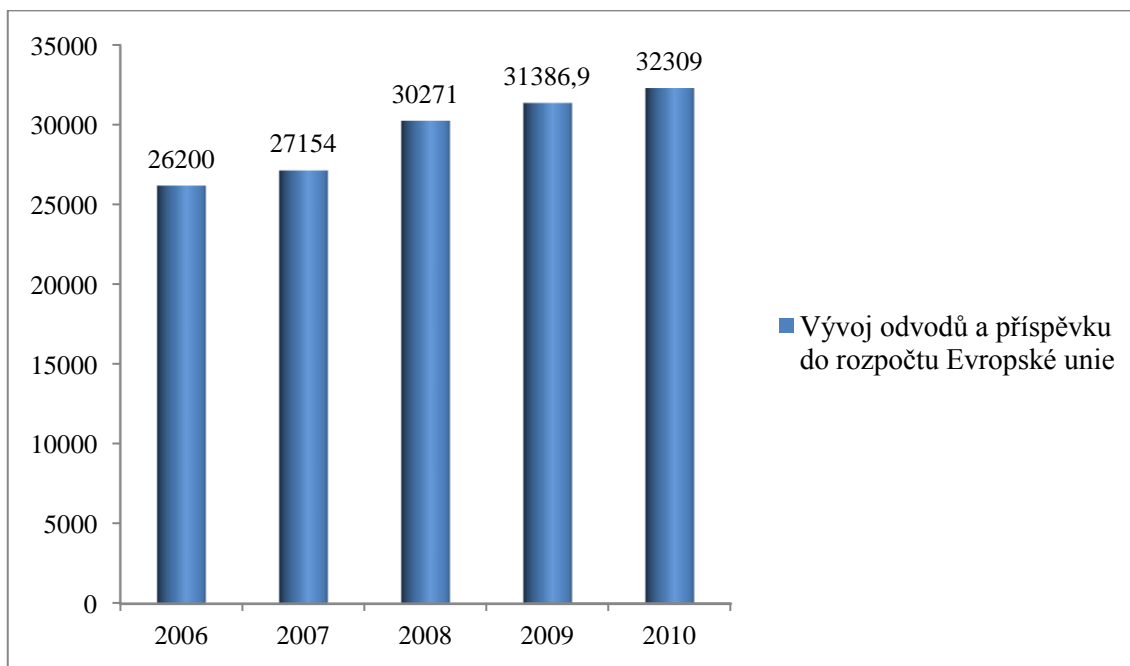

Zdroj: Vlastní zpracování (2012), MFČR, Státní závěrečné účty v letech 2006 – 2010

3.3.2 Odvody a příspěvky do rozpočtu Evropské unie

Tento výdaj je smluvní závazek, který vychází z členství v Evropské unii. ČR odvedla do rozpočtu Evropské unie 26,2 mld. Kč, tato částka závisí na výši výběru daně z přidané hodnoty a také na hrubém národním důchodu. Podle plánovaného rozpočtu měla ČR odvést 30,1 mld. Kč. V roce 2007 byla na tyto odvody rozpočtována částka 30 240 mil. Kč, skutečný odvod činil 27 154 mil. Kč. V roce 2008 byla předpokládána částka odvodu ve výši 30 193 mil. Kč, skutečnost byla vyšší a dosáhla hodnoty 30 271 mil. Kč. Vláda schválila v rozpočtu na rok 2009 výši odvodu na 35 200 mil. Kč, skutečně bylo do rozpočtu Evropské unie odvedeno 31 386,9 mil. Kč. Pro rok 2010 byla rozpočtována částka 34 900, celkově bylo převedeno 32 309 mil. Kč, viz obrázek č. 16.

Obr. č. 16: Vývoj odvodů do rozpočtu Evropské unie (v mil. Kč)

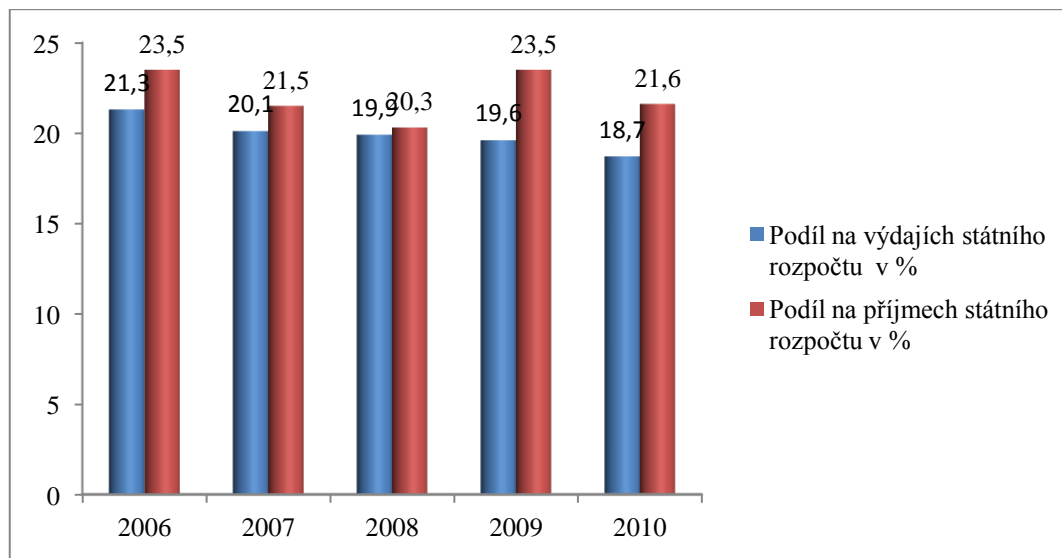

Zdroj: Vlastní zpracování (2012), MFČR, Státní závěrečné účty v letech 2006 – 2010

3.4 VÝVOJ QUASI MANDATORNÍCH VÝDAJŮ

Quasi mandatorní výdaje jsou složkou, která není dána žádným zákonem ani jinými právními předpisy či smlouvami. V kapitole dva je blíže specifikováno rozčlenění. Podíl těchto výdajů na výdajích státního rozpočtu ve vybraném období postupně klesal z 21,3 % v roce 2006 na 18,7 % v roce 2010.

Obr. č. 17: Vývoj podílu quasi mandatorních výdajů vůči výdajům a příjmům státního rozpočtu.

Zdroj: Vlastní zpracování (2012), MFČR, Státní závěrečné účty v letech 2006 – 2010

Graf výše zobrazuje procentuální podíl na výdajích a příjmech státního rozpočtu. První sloupec se věnuje výdajům. Meziročně vykazuje tendenci klesání o několik desetín procenta. Druhý sloupec znázorňuje podíl quasi mandatorních výdajů na příjmech státního rozpočtu. Hodnoty meziročně kolísají a pohybují se v rozmezí 23,5 % po 21,5 %. Nejnižší hodnoty bylo dosaženo v roce 2007.

Tab. č. 14: Vývoj quasi mandatorních výdajů (v mil Kč)

Quasi mandatorní výdaje	Rok				
	2006	2007	2008	2009	2010
Aktivní politika zaměstnanosti	4 353	3 574	4 183	2 695	1 997
Kap. Min. obrany – bez soc. dávek	57 381	55 446	45 716	53 132	44 372
Zahr. Pomoc, humanitární pomoc	765	820	855	970	775
Mzdy OSS a příspěvk. organizací	153 262	158 755	162 525	170 514	167 473
Platy duchovních a administrativy vč. pojistného	1 053	1 225	1 245	1 276	1 331
Investiční pobídky	441	261	228	324	255

Zdroj: Vlastní zpracování (2012), MFČR, Státní závěrečné účty v letech 2006 – 2010

Z tabulky č. 14 je patrné, že stát z této oblasti výdajů je zatěžován nejvíce mzdami pracovníků rozpočtových a příspěvkových organizací. Druhou nejvíce zatěžující složkou je kapitola Ministerstva obrany.

3.5 VLASTNÍ ZHODNOCENÍ VÝVOJE MANDATORNÍCH VÝDAJŮ V ČR

Analyzované období let 2006 – 2010 sebou přineslo několik změn ve vyplácení dávek, měnily se hranice pro dosažení nároku na dávku. V oblasti sociální transferů docházelo k většině těchto změn. U dávek důchodového pojištění byla nejvýraznější změnou důchodová reforma. Jak bylo zmíněno výše dávek vyplácených dle dosavadního systému starobních důchodů, je z hlediska demografického vývoje obyvatelstva neudržitelná. Dávky nemocenského pojištění jsou stejně jako dávky důchodového pojištění hrazené z pojistného, které se sráží z mezd ekonomicky aktivních obyvatel, na rozdíl od dávek důchodového pojištění jsou čerpány občany v produktivním věku. V oblasti dávek nemocenského pojištění docházelo ke změně vyměřovacích základů, dále v případě pracovní neschopnosti bylo uzákoněno, že po prvních 14 dnů vyplácení zaměstnavatel náhradu mzdy a od 15 dne trvání této neschopnosti je následně čerpáno z dávek nemocenského pojištění. Pro dávky státní sociální podpory se měnily hranice pro přiznání nároku, docházelo ke změnám minimálních mezd, existenčního a životního minima. Konkrétní roční změny zobrazuje příloha C. Vývoj změn měsíčních částek vyplácených u těchto dávek je zobrazen v následujících výpočtech, které jsou provedeny pro jednotlivé analyzované roky. Lépe zobrazují změny a finanční zátěž vyvolanou těmito změnami pro nízko příjmové rodiny, které na tyto dávky dosahují. Do výše výplaty dávek v nezaměstnanosti silně zasáhla hospodářská krize.

V případě mandatorních výdajů nemajících charakter sociální transferů se jedná o příspěvek na podporu stavebního spoření, kde zlomovým datem je 1. 1. 2004. Smlouvy uzavřené do začátku roku 2004 mají nárok na státní příspěvek 4 500 Kč, naopak smlouvy uzavřené od roku 2004 jen 3 000 Kč. Ke snížení vyplácených částek na tento příspěvek docházelo hlavně díky k postupnému ukončování platnosti smluv uzavřených před zmiňovaným rokem. Státní příspěvek k penzijnímu připojištění se naopak potýká s ročním růstem výplat. Lidé uzavírají smlouvy o penzijním připojištění kvůli prodlužování věku do důchodu a změnám s tím spojených. U podpory stavebního spoření byla pro rok 2012 změněná výše podpory na maximálně 2 000 Kč. Výše podpory je stanovena 10% sazbou.

Ostatní mandatorní výdaje jsou zastoupeny především Státní podporou hypotečního úvěrování, kde státní příspěvek na nově uzavřené smlouvy poklesl na 0 %. Dalším zástupcem této skupiny výdajů jsou Odvody a příspěvky do rozpočtu EU. Tyto dávky, související s objemem vybraných prostředků v rámci DPH a také na výši hrubého národního důchodu, mají rostoucí tendenci.

Quasi mandatorní výdaje jsou poslední výdajovou položkou v rámci rozebírané tematiky. Jak již bylo zmíněno, nejvíce státní rozpočet ČR zatěžují výdaje na mzdy pracovníkům rozpočtových a příspěvkových organizací.

3.6 POROVNÁNÍ VÝŠE JEDNOTLIVÝCH VYBRANÝCH PŘÍSPĚVKŮ V ANALYZOVANÉM OBDOBÍ

3.6.1 PORODNÉ

V roce 2006 se výše porodného spočetla jako součin koeficientu a částky osobních potřeb dítěte, v průběhu roku došlo ke změnám koeficientu. V roce 2007 byla částka osobních potřeb dítěte nahrazena částkou životního minima (viz příloha A). V roce 2008 došlo k další změně. Byla stanovena pevná částka 13 000 Kč za jedno narozené dítě. V roce 2011 bylo zavedeno, že tato dávka se vztahuje pouze na první narozené dítě.

Tab. č. 15: Výše koeficientu pro výpočet porodného

Počet dětí	1.10.2001-31.3.2006	1.4.2006-31.12.2006	2007	1.1.2008-31.12.2010	2011
Jedno	5	10	11,1	13 000	13 000
Dvě	6	15	16,6	26 000	19 500
Tři a více	10	15	16,6	13 000 * X	19 500

Zdroj: Vlastní zpracování, 2012, Beck – online

Výpočty pro jednotlivé roky na vybraném příkladu

Následuje příklad, na kterém jsou prakticky ukázány změny ve výplatách porodného v jednotlivých analyzovaných letech, výpočty jsou provedeny v období let 2006 – 2011.

Paní Dobromila Hluchá porodila v květnu své první potomky. Byla to dvojčata Karel a Dominika. Paní Hluchá žije sama. Průměrný měsíční příjem činí 10 000 Kč.

Rok 2006: V roce 2006 tato dávka nezávisela na výši příjmu v rozhodném období. Paní Dobromile se narodila v květnu 2006 dvojčata. Částka na osobní potřeby dítěte byla v roce 2006 1 750 Kč, koeficient pro dvě děti v květnu činil 15. Jednoduchým výpočtem dostaneme výsledek **26 250 Kč**.

Výše dávky = koeficient * částka osobní potřeby dítěte

Rok 2007: V tomto roce dávka nezávisí na příjmu posuzovaných osob. Částka životního minima dítěte do 6 let činila 1 600 Kč. Koeficient pro dvě narozené děti činil 16,6. Paní Hluchá by obdržela částku **26 560 Kč**. Způsob výpočtu je analogický s rokem 2006.

Rok 2008, 2009 a 2010: V těchto letech byla sjednocena částka vyplácené dávky. Paní Hluchá by tedy za narozená dvojčata dostala **26 000 Kč**.

Rok 2011: V tomto roce došlo k největším změnám ve výplatě porodného. Dávka se nově vztahuje pouze na první narozené dítě. A příjem společně posuzovaných osob musí být nižší než 2,4 násobek životního minima.

Výpočet životního minima = 2 880 + 1 600 + 1 600 = **6 080 Kč**.

6 080 * 2,4 = 14 592 Kč – posuzovaný příjem paní Hluché **musí být menší než 14 592 Kč**. Paní Hluchá má měsíční příjem ve výši 10 000 Kč. Díky výši příjmu, splňuje podmínky nároku na výplatu porodného. Výše porodného činí **19 500 Kč**.

Z výše uvedených výpočtů je patrné, že paní Hluchá by obdržela nejvyšší dávku v roce 2007. V analyzovaných letech se změnil výpočet dávky. V roce 2006 byla částka k vyplacení počítána z potřeby dítěte vynásobené koeficient. Od roku 2007 se již odvíjí od životního minima dítěte. Rok 2011 přinesl největší změnu. V rámci snižování výdajových položek státu došlo k omezení nároku na zmiňovanou dávku, která byla do té doby vyplácena každé rodičce.

3.6.2 VÝPOČET DÁVEK NEMOCENSKÉHO POJIŠTĚNÍ ZA ROK 2012

Výše dávky se vypočítává pomocí denního vyměřovacího základu, který je stanoven započítatelným příjmem zaměstnance před vzniklou událostí, zakládající povinnost hradit dávku nemocenského pojištění. Vypočtená hodnota se porovnává s redukčními hranicemi (dále jen RH), které jsou vyhlášovány vždy k 1. lednu. V roce 2012 je první RH stanovena ve výši 838 Kč, druhá 1 257 Kč a třetí 2 514 Kč. Redukce denního vyměřovacího základu se u nemocenského a ošetřovného pro 1. RH provede ve výši 90 %, u peněžité pomoci v mateřství se rovná 100 %. Pro částku mezi 1. a 2. RH se započítává 60 % a hodnota denního vyměřovacího základu spadající do rozmezí 2. a 3. RH je započítávána ve výši 30 %. Konečná hodnota je dána součinem procentuálního vyjádření pro jednotlivé dávky. U nemocenského a ošetřovného je tato hodnota 60 % z denního vyměřovacího základu (MPSV, 2012).

Výpočet pro rok 2012 na vybraném příkladu

Pan Jaroslav Kopeček je od roku 2005 zaměstnán ve firmě Homolka, s. r. o., jeho průměrná měsíční mzda za rok 2011 činila 25 000 Kč, za poslední čtvrtletí byla také ve výši 25 000 Kč. V pondělí 6. února 2012 onemocněl. Jeho pracovní neschopnost trvala 29 dnů.

Denní vyměřovací základ: $(25\,000 * 12) / 365 = 821,92$ Kč

Redukovaný vyměřovací základ: $821,92 * 0,9 = 739,73$ Kč => 740 Kč

Denní výše nemocenské: $740 * 0,6 = 444$ Kč

Počet dní výplaty nemocenské = 8, 444 Kč * 8 dní = **3 552 Kč**.

První až třetí pracovní den panu Kopečkovi nenáleží žádná náhrada mzdy.

Náhrada mzdy do 21. kalendářního dne: **624 Kč/den**

Denní nemocenská od 22. kalendářního dne: **444 Kč**

Celkem pan Kopeček obdrží za svou pracovní neschopnost **11 040 Kč**.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo rozčlenit mandatorní výdaje do skupin a provést jejich historické srovnání. Dílčí cíl byl nastaven na porovnání výdajů v období pěti let od 2006 – 2010. Práce se zabývala mandatorními výdaji ČR. Kapitola první byla věnována rozčlenění výdajů do příslušných skupin a jejich bližší specifikaci. Stručný historický exkurz od roku 1918 do roku 1989 byl zpracován v kapitole druhé. V praktické části práce byl řešen vývoj v letech 2006 až 2010. Závěr třetí části byl věnován zhodnocení vývoje těchto výdajů.

Během analyzovaných let podíl řešených výdajů na příjmech státního rozpočtu vzrostl z původních 74,8 % na 80,5 %. Tyto hodnoty poukazují na to, že rostoucí tendence vývoje mandatorních výdajů je z dlouhodobého hlediska neudržitelná. Hospodářská krize v roce 2009 způsobila zvýšené výdaje na dávky podpory v nezaměstnanosti či výplaty důchodového a nemocenského pojištění. Díky těmto ekonomickým výkyvům a zvýšené nezaměstnanosti došlo k situaci, že deficit mezi příjmy z vybíraného pojistného na tyto dávky se prohloubil.

Aktuálním tématem naší politické sféry je snižování deficitu státního rozpočtu. Pomocí různých reforem se vláda snaží eliminovat neustále narůstající schodek. Veřejností byla v minulých letech hodně diskutována například důchodová reforma. Z číselných údajů uvedených v této práci vychází, že státní rozpočet je nejvíce zatěžován sociálními transfery. Ty jsou z více jak poloviny tvořeny právě dávkami důchodového pojištění. Dávky nemocenského pojištění, které patří také do skupiny těchto transferů, byly omezeny zavedením výplaty nemocenského až od 22. kalendářního dne pracovní neschopnosti. Díky tomuto kroku došlo ke snížení výplat na dané dávky, a dokonce se snížil celkový počet dnů pracovní neschopnosti. Tato reforma svůj účel splnila. V rámci dalších tzv. „vládních škrťů“ došlo například ke zrušení státní podpory hypotečního úvěrování nebo ke snížení příspěvku na státní stavební spoření.

Vláda by se měla zabývat nejenom snižováním mandatorních výdajů, ale také zvýšením příjmů státního rozpočtu, které by pokryly právě řešené výdajové položky. Prováděné úspory ve výdajové stránce by měly zpomalit tempo růstu státního deficitu, či dokonce jej zastavit.

4 SEZNAM POUŽITÝCH TABULEK

- Tab. č. 1: Rozpočty v letech 1919 – 1921 (v mil Kčs)
- Tab. č. 2: Rozpočty v letech 1922 – 1929 (v mil Kčs)
- Tab. č. 3: Rozpočty v letech 1930 – 1938 (v mil Kčs)
- Tab. č. 4: Výdaje vlastní správy v letech 1939 – 1943 (v mil Kčs)
- Tab. č. 5: Rozpočty v letech 1946 – 1948 (mld. Kčs)
- Tab. č. 6: Rozpočty v letech 1953 – 1968 (v mld. Kčs)
- Tab. č. 7: Hospodaření státu včetně národních výborů v letech 1969 – 1989
- Tab. č. 8: Přehled mandatorních výdajů v letech 2006 – 2010 (v mil. Kč).
- Tab. č. 9: Podíl Sociálních transferů na celkových mandatorních výdajích
- Tab. č. 10: Sociální transfery
- Tab. č. 11: Vývoj dávek důchodového pojištění
- Tab. č. 12: Vývoj dávek nemocenského pojištění v období 2006 - 2010
- Tab. č. 13: Vývoj dávek státní sociální podpory v období 2006 – 2010
- Tab. č. 14: Vývoj quasi mandatorních výdajů (v mil Kč)
- Tab. č. 15: Výše koeficientu pro výpočet porodného

5 SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ

- Obr. č. 1: Podíl mandatorních výdajů na příjmech státního rozpočtu (v %)
- Obr. č. 2: Vývoj starobních důchodů (v mil. Kč)
- Obr. č. 3: Vývoj invalidních důchodů (v mil. Kč)
- Obr. č. 4: Vývoj pozůstalostních důchodů (v mil. Kč)
- Obr. č. 5: Vývoj dávek nemocenské (v mil. Kč)
- Obr. č. 6: Vývoj ošetřovného (v mil. Kč)
- Obr. č. 7: Vývoj peněžité pomoci v mateřství (v mil. Kč)
- Obr. č. 8: Vývoj přídavku na dítě (v mil. Kč)
- Obr. č. 9: Vývoj sociálního příspěvku (v mil. Kč)
- Obr. č. 10: Vývoj rodičovského příspěvku (v mil. Kč)
- Obr. č. 11: Vývoj porodného (v mil. Kč)
- Obr. č. 12: Vývoj podpory v nezaměstnanosti v letech 2006 – 2010 (v mil. Kč)
- Obr. č. 13: Vývoj příspěvku na podporu stavebního spoření (v mld. Kč)
- Obr. č. 14: Vývoj státního příspěvku k penzijnímu připojištění (v mil. Kč)
- Obr. č. 15: Vývoj státní podpory hypotečního úvěrování (v mld. Kč)
- Obr. č. 16: Vývoj odvodů do rozpočtu Evropské unie (v mil. Kč)
- Obr. č. 17: Vývoj podílu quasi mandatorních výdajů vůči výdajům a příjmům státního rozpočtu.

6 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

EU	Evropská unie
ČR	Česká republika
HSR	Hospodaření státního rozpočtu
RH	Redukční hranice

7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literatura:

BŘESKÁ, Naděžda, BURDOVÁ, Eva a VRÁNOVÁ, Lucie. *Státní sociální podpora: s komentářem a příklady: příspěvek na dítě, sociální příplatek, příspěvek na bydlení, rodičovský příspěvek, dávky péčovské péče, porodné, pohřebné: k 1. 6. 2010.*

Olomouc : Anag, 2010. 239 s. ISBN 978-80-7263-609-9.

HAMERNÍKOVÁ, Bojka a MAAVTOVÁ, Alena. *Veřejné finance.* Praha : ASPI, 2010. ISBN 978-80-7357-497-0.

HAMERNÍKOVÁ, Bojka. *Financování ve veřejném a neziskovém nestátním sektoru.* Praha : Eurolex Bohemia, 2000. 213 s. ISBN 80-902752-3-0.

KREBS, Vojtěch. 2010. *Sociální politika.* Praha : Wolters Kluwer, 2010. ISBN 978-80-7357-585-4.

LAJTPEKOVÁ, Eva. *Veřejné finance.* Brno : Z. Novotný, 2001. 75 s. ISBN 80-214-1923-7.

PAVLÁSEK, Vlastimil a HEJDUKOVÁ, Pavlína. *Veřejné finance a daně v České republice.* Plzeň : Nava, 2011. ISBN 807211395X.

PEKOVÁ, Jitka, PILNÝ, Jaroslav a JETMAR, Marek. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru.* Praha : ASPI, 2008. 712. ISBN 978-80-7357-351-5.

PRŮCHA, Václav. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918 - 1945. 2. díl, Období 1945 - 1992.* Brno : Doplněk, 2009. ISBN 978-80-7239-228-5.

PRŮCHA, Václav. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918 - 1992. 1. díl, Období 1918 - 1945.* Brno : Doplněk, 2004. 578 s. ISBN 80-7239-147-X.

SPÁČIL., Bedřich. *Veřejné hospodářství ČSR v roce 1947.* Praha: Ministerstvo informací, 1947. 43s.

ŠROBÁR., Vavro. *Státní hospodaření za války a po revoluci.* Praha: Ministerstvo financí Československé republiky, 1946.

Ústav pro hospodářský a sociální výzkum (Praha, Č., Goldmann, J., & Flek, J. (1948). *Plánované hospodářství v Československu* (3. rozš. vyd.). Praha: Orbis

Elektronické zdroje:

Informační centrum vlády [online]. [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: <http://icv.vlada.cz/scripts/modules/advice/detail.php?id=647>

MFČR. *Ministerstvo financí České republiky*. [online]. Praha: Ministerstvo financí České republiky, 2012, [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/eu_cista_pozice_cr.html

MFČR. *Státní závěrečný účet za rok 2010*. [online] Praha: Ministerstvo financí České republiky, 2011, [cit. 12-3-25]. Dostupné na [www](http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/SZU2010_C_III_pdf.pdf):

MFČR. *Státní závěrečný účet za rok 2009*. [online] Praha: Ministerstvo financí České republiky, 2010, [cit. 12-3-25]. Dostupné na [www](http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/SZU2009_C_pdf.pdf):

MFČR. *Státní závěrečný účet za rok 2008*. [online] Praha: Ministerstvo financí České republiky, 2009, [cit. 12-3-25]. Dostupné na [www](http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/SZU2008_C_III_pdf.pdf):

MFČR. *Státní závěrečný účet za rok 2007*. [online] Praha: Ministerstvo financí České republiky, 2008, [cit. 12-3-25] Dostupné na [www](http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/SZU2007_C_III_pdf.pdf):

MFČR. *Státní závěrečný účet za rok 2006*. [online] Praha: Ministerstvo financí České republiky, 2007, [cit. 12-3-25] Dostupné na [www](http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/SZU2006_C_III_pdf.pdf):

MPSV. *Nemocenské pojištění*. [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2012, [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/7>

MPSV. *Státní sociální podpora*. [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2012, [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/2>

MPSV. *Pomoc v hmotné nouzi*. [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2012, [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/5>

Životní a existenční minimum. Životní minimum [online]. 2011 [cit. 2012-02-12]. Dostupné z: <http://zivotni-minimum.eu/zivotni-a-existencni-minimum-2011/>

Zákony a nařízení vlády:

Hospodaření státního rozpočtu v letech 1953 - 1989

Nařízení vlády č. 249/2002 Sb., o podmínkách poskytování příspěvků k hypotečnímu úvěru osobám mladším 36 let

Nařízení vlády č. 616/2004 Sb., o použití prostředků ze Státního fondu rozvoje bydlení

Zákon č. 306/2008 Sb. o důchodovém pojištění

Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti

Zákon č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření

Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění

Zákon č. 46/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem

Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a politických hnutích

Zákon č. 455/2011 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2012

Zákon č. 72/2000 Sb., o investičních pobídkách

Zákon č. 144/1970 Sb., o státní bance československé

8 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A: Vývoj částek životního minima v ČR od roku 1991 do 2009

Příloha B: Vývoj minimální mzdy v ČR od jejího zavedení od roku 1991

Příloha C: Zaměstnanost a nezaměstnanost od roku 1993

Příloha A: Vývoj částek životního minima v ČR od roku 1991 do 2009

Osoba, domácnost	od 28.11. 1991	od 1.3. 1993	od 1.2. 1994	od 1.1. 1995	od 1.1. 1996	od 1.10. 1996	od 1.7. 1997	od 1.4. 1998	od 1.4. 2000	od 1.10. 2001	od 1.1. 2005	od 1.1. 2006
Děti: Částka k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb												
do 6 let	900	1 020	1 120	1 230	1 320	1 410	1 480	1 560	1 600	1 690	1 720	1 750
od 6 do 10 let	1 000	1 130	1 240	1 360	1 460	1 560	1 640	1 730	1 780	1 890	1 920	1 950
od 10 do 15 let	1 200	1 360	1 500	1 620	1 730	1 850	1 940	2 050	2 110	2 230	2 270	2 310
od 15 do 26 let	1 300	1 470	1 620	1 780	1 900	2 030	2 130	2 250	2 310	2 450	2 490	2 530
Ostatní občané	1 200	1 360	1 500	1 680	1 800	1 920	2 020	2 130	2 190	2 320	2 360	2 400
Domácnost: Částka k zajištění nezbytných nákladů na domácnost												
s 1 osobou	500	600	660	760	860	970	1 020	1 300	1 580	1 780	1 940	2 020
se 2 osobami	650	780	860	1 000	1 130	1 270	1 330	1 700	2 060	2 320	2 530	2 630
se 3 nebo 4 osob.	800	960	1 060	1 240	1 400	1 570	1 650	2 110	2 560	2 880	3 140	3 260
s 5 nebo více osob.	950	1 140	1 260	1 400	1 580	1 770	1 860	2 370	2 870	3 230	3 520	3 660

Částky životního minima jsou od 1. 1. 2007 (platí i od 1. 1. 2009) stanoveny měsíčně takto:	
* pro jednotlivce	3 126 Kč
* pro první osobu v domácnosti	2 880 Kč
* pro druhou a další osobu v domácnosti, která není nezaopatřeným dítětem	2 600 Kč
* pro nezaopatřené dítě ve věku:	
do 6 let	1 600 Kč
6 až 15 let	1 960 Kč
15 až 26 let	2 250 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování, 2012. ČSÚ

Příloha B: Vývoj minimální mzdy v ČR od jejího zavedení od roku 1991

Období úpravy minimální mzdy	Výše minimální mzdy	
	v Kč za měsíc	v Kč za hodinu
1991 únor	2 000	10,80
1992 leden	2 200	12,00
1996 leden	2 500	13,60
1998 leden	2 650	14,80
1999 leden	3 250	18,00
1999 červenec	3 600	20,00
2000 leden	4 000	22,30
2000 červenec	4 500	25,00
2001 leden	5 000	30,00
2002 leden	5 700	33,90
2003 leden	6 200	36,90
2004 leden	6 700	39,60
2005 leden	7 185	42,50
2006 leden	7 570	44,70
2006 červenec	7 955	48,10
2007 leden až dosud	8 000	48,10

Zdroj: ČSÚ, 2012, dle MPSV

Příloha C: Zaměstnanost a nezaměstnanost od roku 1993

	Pracovní síla (tis.osob)	Zaměstnaní (tis.osob)	Nezaměstnaní (tis.osob)	Ekonomicky neaktivní (tis.osob)	Míra zaměstnanosti (v %)	Míra zaměstnanosti muži (v %)	Míra zaměstnanosti ženy (v %)	Obecná míra nezaměstnanosti (v %)	Obecná míra nezaměstnanosti muži (v %)	Obecná míra nezaměstnanosti ženy (v %)
1993	5 094	4 874	220	3 199	58,8	68,9	49,5	4,3	3,4	5,4
1994	5 148	4 927	221	3 207	59,0	68,9	49,9	4,3	3,6	5,2
1995	5 171	4 963	208	3 236	59,0	69,0	49,8	4,0	3,4	4,8
1996	5 173	4 972	201	3 274	58,9	69,1	49,4	3,9	3,3	4,7
1997	5 185	4 937	248	3 302	58,2	68,3	48,7	4,8	3,9	5,9
1998	5 201	4 866	336	3 322	57,1	67,3	47,7	6,5	5,0	8,2
1999	5 218	4 764	454	3 337	55,7	65,4	46,6	8,7	7,3	10,5
2000	5 186	4 732	455	3 400	55,1	64,7	46,2	8,8	7,3	10,6
2001	5 146	4 728	418	3 431	55,1	64,7	46,2	8,1	6,7	9,9
2002	5 139	4 765	374	3 460	55,4	65,2	46,3	7,3	5,9	9,0
2003	5 132	4 733	399	3 505	54,8	64,5	45,8	7,8	6,1	9,9
2004	5 133	4 707	426	3 541	54,3	63,6	45,5	8,3	7,0	9,9
2005	5 174	4 764	410	3 542	54,7	64,3	45,7	7,9	6,5	9,8
2006	5 199	4 828	371	3 574	55,0	64,6	46,1	7,1	5,8	8,8
2007	5 198	4 922	276	3 647	55,6	65,5	46,4	5,3	4,2	6,7
2008	5 232	5 002	230	3 711	56,0	65,8	46,6	4,4	3,5	5,6
2009	5 286	4 934	352	3 723	54,8	64,3	45,7	6,7	5,8	7,7
2010	5 269	4 885	384	3 747	54,2	63,7	45,1	7,3	6,4	8,5

Zdroj: ČSÚ, 2012

Abstrakt

VRBOVÁ M. *Mandatorní výdaje v ČR – struktura a vývoj*. Bakalářská práce. Plzeň: Fakulta ekonomická ZČU v Plzni, 61 s., 2012

Klíčová slova: mandatorní výdaje, sociální transfery, dávky státní sociální podpory, dávky důchodového a nemocenského pojištění

Bakalářská práce se zabývá mandatorními výdaji České republiky. Poskytuje ucelený pohled, jak na dávky vyplácené v naší republice, tak na ostatní výdaje, které stát musí na základě právních smluv i norem platit. V první části práce jsou rozděleny výdaje na sociální transfery, mandatorní výdaje nemající charakter sociálních transferů, ostatní mandatorní výdaje vyplývající z jiných právních norem, quasi mandatorní výdaje. Druhá kapitola popisuje vývoj výdajů na našem území od vzniku První republiky až do roku 1989. Praktická část práce porovnává částky vyplacené na jednotlivé výdaje v období pěti let (2006 – 2010). Na závěr kapitoly jsou vytvořeny dva fiktivní příklady. Na prvním je znázorněn vývoj výplaty porodného, druhý je věnován výpočtu nemocenské. V průběhu analyzovaných let došlo k mnoha změnám ve způsobu vyplácení dávek. Tendence přijímání úsporných řešení v oblasti sociálních transferů, které státní výdajovou složku zatěžují nejvíce, by měla do budoucna vést snížení deficitu veřejných rozpočtů.

Abstract

VRBOVÁ M. *Mandatory expenditures in the Czech Republic - structure and development*. Bachelor thesis. Pilsen: Faculty of Economics University of West Bohemia in Pilsen, 61 s., 2012

Key words: mandatory expenditures, social transfers, state social support, retirement and health income instance

The bachelor thesis is focused on mandatory expenditures in the Czech Republic. It provides overview of support paid in our republic and also of other expenses which must be paid by our republic due to agreements and standards. In first part of my work are expenses divided in social transfers and other mandatory expenditures. Second part describes development of expenses on our ground since 1918 until 1989. A practical part of my work compares amounts which are spent on each expense between years 2006 – 2010. At the end of the chapter two imaginary situations are made. First one describes development of childbirth allowance, second describes how sickness benefit is calculated. Through analysed years many changes at ways of paying mandatory expenses are made. Tend of making saving solution in social transfers which burden state budget the most, should in the future to lower deficit public spending.